

Fondată: 1998
Anul XX

ELANUL

Nr. 190
DECEMBRIE
2017

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

MOLDOVA DINAINTE DE ISTORIE

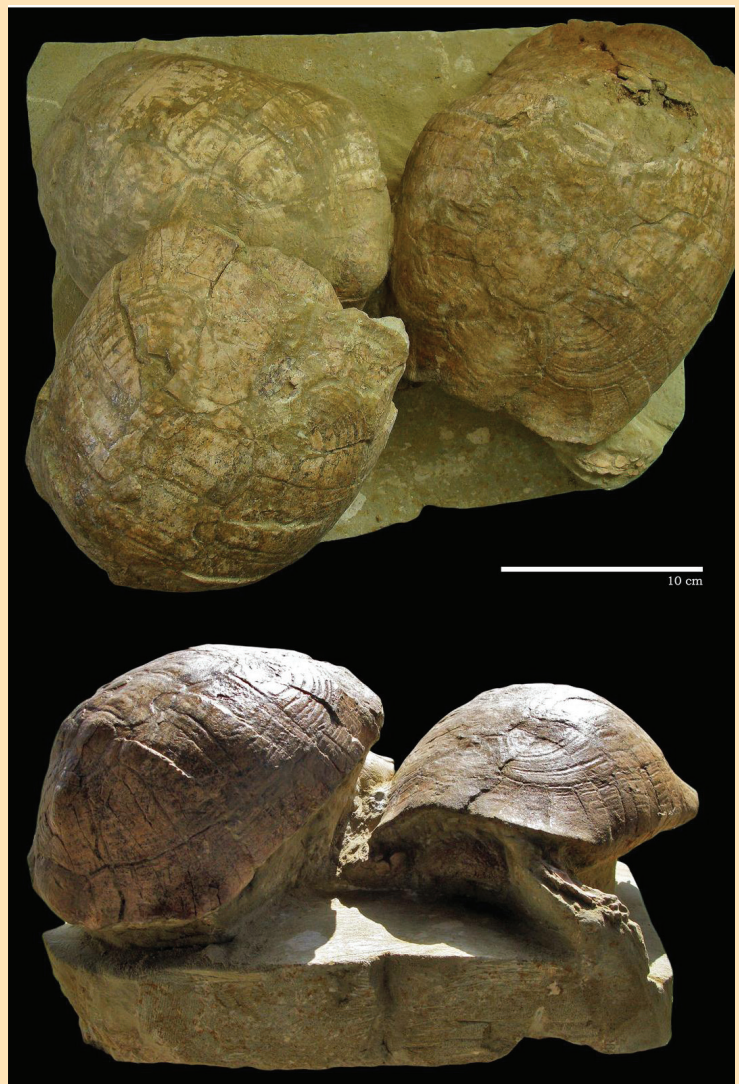
Laurențiu URSACHI
Muzeul „Vasile Pârvan” Bârlad

„Puține sunt aspectele evoluției faunei de vertebrate fosile terestre din țara noastră ce rețin atenția celor interesați de lumile dispărute, precum cele din Miocenul Moldovei: ele sunt mărturia grăitoare a ocupării graduale a uscaturilor părăsire de apele muribunde Mării Paratethys de către animale fascinante, sosite aici adeseori de la mari depărtări, mult diferite de cele actuale și în consecință adeseori greu de înțeles de către profanii în știința fosilelor – paleontologia -, dar care merită întreaga aplecare spre un studiu aprofundat și o cunoaștere pe măsură.”

Vlad Codrea, paleontolog, Univ. Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2012.

Importanța cercetărilor paleontologice în ansamblul cunoașterii geologice a unei regiuni este bine evidențiată de către Ilie Turculeț și Mihai Brânzili în lucrarea **Muzeul Colecțiilor Paleontologice Originale de la Universitatea „Alexandru Ion Cuza” Iași** (2012). Autorii au precizează faptul că, paleontologia oferă:

- argumente indubitabile privind vârsta geologică relativă a formațiunilor analizate, absolut necesară în orice abordare geologică;
- colecțiile de fosile redau istoria îndelungată a fantasticei aventuri care este evoluția speciilor;
- definește și aprofundează condițiile paleomediale în care s-au format depozitele în cauză, precum și valoarea lor economică;
- oferă argumente sigure de descifrare a structurii și tectonicii formațiunilor de interes;
- dă informații indubitabile privind condițiile de formare și conservare a unor zăcăminte de substanțe minerale utile, legate de depozitele sedimentare (petrol, gaze naturale combustibile, materiale de construcții etc);

- continuare în pagina 2 -

Grupul țestoaselor de la Crețești

**Redacția revistei vă urează
La Mulți Ani, sănătate
și un an bogat în realizări!**

MOLDOVA DINAINTE DE ISTORIE

- urmare din pagina 1 -

- la ora actuală, nici studiul formațiunilor cristalofiliene nu poate fi conceput fără o abordare paleontologică, fie direct (prin cercetări protisto-palinologice) fie indirect, în raport cu sedimentarul adiacent;

- nici geologia corpurilor eruptiv-magmatice nu poate fi finalizată până nu se descifrează contextul paleontologic al depozitelor sedimentare în care, de multe ori, sunt încorporate;

- de asemenea, nici un fel de abordare geoeconomică nu se poate dispensa de informațiile de ordin paleontologic și de datare, în vederea găsirii celor mai eficiente metode de explorare și exploatare a substanțelor minerale utile de ori ce fel.

În acest context, putem afirma fără tăgadă, că studiul faunelor de vertebrate fosile din arealul Podișului Bârladului a suscitât atenția paleontologilor români, încă din zorii formării „școlilor de geologie” din Iași și București.

Cercetarea geologică autohtonă își are începuturile odată cu apariția primei lucrări de geologie regională în limba română, publicată ca și contribuție originală în 1862 „*Calcarul de la Răpidea*” de Grigore Cobălcescu. Autorul ieșean menționează prezența depozitelor calcaroase, pe care le atribuie „Miocenului de mijlocu” în dealul Repedea, dar și faptul că sub calcare, chiar și în șesul Prutului, se găsește un strat gros de „humă”, ce se întinde spre nord-vest și nord-est. Caracterul „sălcu” al mării ce acoperea Moldova era interpretat drept rezultatul aportului de ape de pe continent, idee care a supraviețuit lung timp după apariția lucrării și care se dovedește de actualitate cel puțin locală și în prezent. În lucrare sunt semnalate și o serie de fosile, între care un dinte de rinocer se remarcă drept prima astfel de semnalare din aria extracarpatică.

În 1883 apare lucrarea lui Cobălcescu „Studii geologice și paleontologice asupra unor tărâmurii terțiare din unele părți ale României”, publicație de mare amploare, fundamentală pentru geologia românească care 1-a consacrat pe Cobălcescu ca pe un geolog de largă notorietate pentru epoca sa. În cel de-al doilea capitol al lucrării, Cobălcescu face o prezentare a depozitelor sarmatice din Podișul Moldovenesc. După opinia sa, aceste depozite ocupă partea de nord și partea mijlocie a Moldovei, ajungând să afloreze spre sud până la Scărișoara pe Siret și la Cârja pe Prut, unde dispar sub acoperirea unor roci mai recente, așa-numitele „depozite cu Congerii”. Cobălcescu înțelegea prin depozite cu congerii depozite aparținând Pliocenului. Se arată în continuare că depozitele sarmațiene au o înclinare generală către sud-sud-est, pe care o estimează la o valoare de 2.50 m/km.

Pe baza caracterelor faunei fosile Cobălcescu împarte pentru prima dată depozitele sarmațiene din Platforma Moldovenească în trei entități stratigrafice:

- o zonă inferioară caracterizată prin ervilii;
- o zonă mijlocie caracterizată prin absența

taxonilor *Cardium fittoni* d'Orb (= *Plicatiforma fittoni* d'Orb.) și *Macra fabreana*;

- o zonă superioară la care era inclus Calcarul de Repedea cu *Macra podolica*, *Macra fabreana*, *Cardium fittoni* d'Orb (= *Plicatiforma fittoni* d'Orb.) ș.a.

Această biozonare propusă de Cobălcescu a rămas în linii mari valabilă și în prezent (Ionesi et al., 2005).

În regiuni adiacente, se făcuseră progrese însemnate în stratigrafia Sarmațianului prin lucrările lui Sinzov (1892) și ale lui Andrusov (1899). Se știa atunci că Sarmațianul poate fi împărțit în trei subdiviziuni: una inferioară (strate cu ervilii), una mijlocie (strate cu nubecularii) și una superioară (strate cu *Macra caspia* Eichwald). Se cunoșteau în linii mari: întinderea pe care a avut-o marea sarmațiană, caracterele specifice ale faunei sarmațiene și depozitele sarmațiene din multe regiuni ale domeniului sarmatic.

Ion Simionescu preia și detaliază modelul evoluției geologice al Moldovei propus de Cobălcescu și conferă denumiri proprii celor trei subdiviziuni ale Sarmațianului: Volhinian, Basarabian și Chersonian. Aceste denumiri au fost publicate pentru prima dată în lucrarea „Contribuțiuni la geologia Moldovei între Siret și Prut” (1903) și au dobândit valabilitate generală și sunt utilizate și astăzi.

În 1904, Simionescu publică articolul „Sur quelques mammifères fossiles trouvés dans les terrains tertiaires de la Moldavie”, în care este descris un dinte de *Hipparion gracile* De Christol și un craniu de *Gazella brevicornis* Roth et Wagner, descoperite fortuit la Zorleni în argile vineții peste care sunt dispuse nisipuri cu concrețiuni de gresie. Depozitele constituite din nisipuri cu concrețiuni de gresie le-a considerat Pontiene. Acestei vârste îi aparțin probabil și dinții descoperiți în apropiere de Bârlad și determinați de autor ca fiind *Tetralophodon longirostris* Kaup și *Mammut borsoni* Hays (în accepțiunea acelor timpuri, ambele forme erau incluse în genul „*Mastodon*”). Chiar dacă determinările acelor vremi sunt cumva depășite, ceea ce rămâne important de reținut este prețuirea pe care Simionescu a îndreptat-o spre vertebratele fosile, pe care le considera importante – pe bună dreptate – pentru stabilirea unor vârste geologice.

Un alt specialist care a contribuit în mod consistent la cunoașterea geologiei Moldovei dintre Siret și Prut a fost Romulus Sevastos. În 1922 publică lucrarea „Limita Sarmațianului, Meoțianului și Pontianului dintre Siret și Prut”. În acest studiu, autorul stabilește limita meridională a Sarmațianului pe Prut, la Ghermănești (astăzi, știm că aceasta se găsește mai înspre sud). La sud de Vaslui, în Dealul Zizinca, Sevastos prezintă un profil în care stabilește limita dintre Sarmațian și Meoțian. Pe Valea Racovei, la Pungești, într-o zonă care după cunoștințele actuale este constituită din Chersonian nefosilifer, Sevastos menționează într-o fântână moluște din Sarmațianul mediu. Aceasta rămâne unica informație de specialitate de acest fel și permite stabilirea limitei Chersonian/Basarabian în zona amintită. Totodată face

cunoscută prezența cineritelor andezitice la Nuțasca-Ruseni și descrie o faună de mamifere cu *Hipparion* și două specii noi de *Helix*. Fauna de la baza cineritelor este considerată de vârstă Meoțiană.

Th. Văscăuțeanu (1929) în lucrarea "Asupra faunei argilelor sarmatice de la Ungheni, pe Prut" aduce un punct de vedere complet nou în ceea ce privește schema stratigrafică a depozitelor din Podișul Bârladului. Autorul separă în cadrul depozitelor basarabiene de pe Platforma Moldovenească trei faciesuri: litoral (cu referire la cel recifal), sublitoral și de adâncime (argilele cu *Cryptomactra*). Este așadar o abordare în sensul distingerii unor domenii depoziționale bazinale, o noutate pentru zonă.

La reconstituirea paleomediului din această zonă își aduce contribuția și I. Z. Barbu (1934) prin lucrarea "Cunoașterea florei fosile de la Bunești și Hirșova". Studiul este realizat pe impresiuni foliare fosilizate și pune în evidență o asociație floristică de plante cu frunze căzătoare. Sunt descrise specii de: *Salix varians* Goepfert, *Populus latior* Al. Brogniart, *Ulmus bronni* Unger, *Carpinus grandis* Unger, *Quercus lonchitis* Unger, ș.a.

Contribuții majore la cunoașterea asociațiilor faunistice de vertebrate continentale din Miocenul superior al Moldovei dintre Siret și Prut au fost aduse de către Nicolae Macarovici. În 1955, Macarovici arată că, Meoțianul cu resturi de oase de mamifere (*Hipparion*, *Gazella*) conservate în argile nisipoase cenușii-verzui apare la nord de localitatea Giurcani (Hurdugi, Poșta Elanului, Gușeței) și până în apropiere de Huși. Într-o lucrare subsecventă (1960) același autor face descrierea Meoțianului dintre Siret și Prut, din Valea Racovei în nord, până la limita sudică de extindere a acestor depozite, pe care o consideră că s-ar localiza imediat la sud de Bârlad (Podul Turcului, Murgeni). Macarovici apreciază grosimea Meoțianului la 100 m și era de părere că: Meoțianul dintre Siret și Valea Bârladului reprezintă continuarea laterală a așa-numitului "complex superior" din Podișul Central Moldovenesc. Între Siret și râul Bârlad, după Macarovici, Meoțianul are la bază "un orizont de tranziție" alcătuit din nisipuri argiloase peste care urmează Meoțianul propriu-zis cu o serie de nisipuri tufacee ce trec lateral către Valea Bârladului în argile nisipoase, și care la Zorleni conțin *Gazella desperdita* și *Hipparion gracile*. Din aceste nisipuri tufacee provine specia de proboscidian *Deinotherium gigantissimum* descris de Gr. Ștefănescu (1891-1893), la fel ca și molarii de *D. giganteum* Kaup de la Găiceana (Ștefănescu, 1898).

În 1964, Ghenea găsește la nord de Bârlad dinți de mamifere. În urma studiilor a atribuit aceste fosile unor forme vechi de *Hipparion*. Dinții au fost găsiți în argile cenușii ce apar deschise în albia pârului Valea Seacă. În ravenele din localitatea Băcani, la altitudinea de aproximativ 140 de metri, autorul a identificat fragmente de dinți de *Paleomeryx* sp. și o mandibulă de *Castor fiber*.

În apropiere de Huși, probabil în pădurea Dobrina, s-a descoperit un fragment mandibular de mastodon. Fragmentul fosil a fost atribuit speciei "*Mastodon longirostris*" de către Saraiman (1966). Tot din grupul

proboscidiienilor au fost puse în evidență elemente scheletice, dinți de *Tetralophodon longirostris* și o defensă fragmentară ce provine de la un deinother în localitatea Tanacu, jud. Vaslui, de către Macarovici (1966).

În articolul „Câteva date privind poziția cineritelor în Podișul Moldovenesc” Ghenea (1968) atribuie depozitele cu argile și siltite roșii, Dacianului. Aceste formațiuni continentale se aflau peste "Pontianul superior", determinate paleontologic pe argumentele acelor vremi. Autorul precizează că la sfârșitul Pontianului s-a produs o întrerupere de sedimentare, ca urmare a unei înălțări s-a instalat un regim continental favorabil proceselor de laterizare. Produsele lateritice ar fi fost transportate și acumulate într-un bazin lacustru și puțin adânc.

Jeanrenaud s-a ocupat de partea centrală a Podișului Moldovei, cuprinzând aproape în întregime interfluviile Vasluiet – Bârlad – Prut. Rezultatele cercetărilor din 1961, 1963, 1965, 1966, 1967 sunt finalizate într-o amplă monografie care reprezintă teza lui de doctorat „Geologia Moldovei Centrale dintre Siret și Prut” (1971), însoțită de harta geologică în culori.

Jeanrenaud consideră că tectonica depozitelor basarabiene, chersoniene și meoțiene care aflorează în Moldova Centrală, între Siret și Prut, poate fi descifrată cu ajutorul a două repere care apar la zi pe suprafețe mari, fiind ușor de identificat în teren: calcarul de Repedea și cineritele de Nuțasca-Ruseni. Pentru ambele repere autorul calculează o înclinare maximă de 7-8 m/km de la NV spre SE.

Contribuțiile aduse prin cercetările sale au fost următoarele:

- separarea Basarabianului în opt orizonturi, caracterizate litologic și paleontologic;
- delimitarea precisă a Chersonianului, cu orizonturile: **în facies salmastru** – orizontul fosilifer cu mactre mici în bază și orizontul argilo-nisipos la partea superioară și **în facies deltaic** – orizontul nisipurilor și gresiilor de Păun, la partea bazală și orizontul argilelor și nisipurilor torențiale, la partea superioară. Prin stabilirea limitei inferioare a Chersonianului a fost posibilă și delimitarea precisă a Basarabianului față de Chersonian. Depozitele chersoniene sunt descrise de Jeanrenaud, în funcție de faciesuri, în diferite profile care apar în regiune;
- orizontarea Meoțianului cu stabilirea limitelor inferioară și superioară, cât și grosimea depozitelor în diverse sectoare reprezintă informații noi;
- stabilește extinderea depozitelor cineritice pe întreaga suprafață dintre interfluviile Vasluiet – Bârlad – Prut. Autorul separă în acest orizont trei bancuri de cinerite andezitice și îl constituie într-un orizont-reper și propune denumirea de "*Orizont de Nuțasca-Ruseni*".

- atribuie cineritelor andezitice o poziție inferioară în stiva de depozite meoțiene, argumentând poziția acestui orizont la baza Meoțianului, iar la partea superioară stratele cu *Prosodacna*, ce aparțin Pontianului (Fig. 1).

Jeanrenaud (1971) semnalează un dinte de *Hipparion* din Nisipurile de Bârnova de lângă localitatea Căzănești. Același autor menționează din cadrul nisipurilor meoțiene din zona Băcani un molar de *Gazella* sp.

Ionesi et al. (2005) au realizat sub egida

Academiei Române o monografie consistentă, ce tratează Sarmațianul Mediu și Superior din Platforma Moldovenească (stânga și dreapta Prutului). Sub aspectul evoluției paleogeografice, paleoecologice și sedimentologice a Platformelor Moldovenească și Scitice (Bârladului), autorii disting mai multe etape de morfogenează:

cu excepția Siretului, Prutului și Nistrului. Pe uscat se diversifică fauna de vertebrate.

- Etapa Mălușteni (Dacian terminal-Romanian) în timpul căreia a avut loc înălțarea arealului platformic. Înălțarea a fost diferențiată, fiind mai accentuată în NV și mai redusă în SE-ul Podișului Moldovenesc, ceea ce a determinat ca depozitele cuverturii neogene să devină monoclinale.

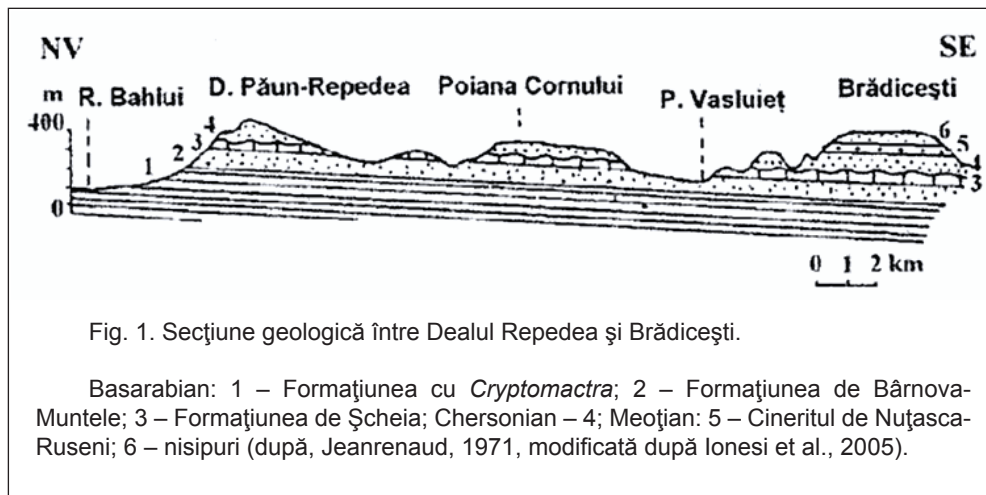

Fig. 1. Secțiune geologică între Dealul Repedea și Brădicești.

Basarabian: 1 – Formațiunea cu *Cryptomactra*; 2 – Formațiunea de Bârnova-Muntele; 3 – Formațiunea de Șcheia; Chersonian – 4; Meoțian: 5 – Cineritul de Nuțasca-Ruseni; 6 – nisipuri (după, Jeanrenaud, 1971, modificată după Ionesi et al., 2005).

- Etapa Moldavă (Kosovian-Sarmațian) a provocat o scurtă întrerupere de sedimentare, cu instalarea unui uscat. Etapa se încheie odată cu reluarea sedimentării, în „Buglovianul superior”, și ar fi efectul tectogenezei moldave, cea care a structurat ultima pânză de șariaj majoră a Moldavidelor (Săndulescu, 1984). La acest nivel, din Platforma Moldovenească sunt dovedite faune cu *Anchitherium* (calul de pădure);

- Etapa Bahlui (Buglovian superior - Basarabian Superior) este caracterizată de o înălțare diferențiată din punct de vedere a tectonicii Platformei Moldovenești, producându-se un dezechilibru între uscat și mare, ce a activat o sedimentare epiclastică la limita cu Orogenul Carpat, sub formă de conuri și delte. Uscatul instalat în jumătatea nordică a platformei este cel mai vechi paleo-relief modelat de o rețea hidrografică. Pe uscat s-a instalat vegetația și implicit, o faună de vertebrate cu ierbivore și carnivore, cunoscută sub numele de „fauna cu *Hipparion*” (Macarovici, 1955). Invazia hipparionilor este presupusă a se fi produs de la nivelul Nisipurilor de Bârnova, iar apoi aceste resturi apar și în Calcarul de Repedea, așa cum se cunoaște de la Răducăneni (Codrea et al., 1992).

- Etapa Repedea a fost extrem de scurtă, în apele slab-salmastre au pătruns apele marin-salmastre. Se instalează condiții optime pentru precipitarea calcarelor oolitice, iar abundența unor taxoni (*Mactra* (*P.*) *podolica* div. ssp.; *Hydrobia*, *Terebralia lignitarum*, *T. menestrieri*) a condus la acumulări lumașelice. Aportul epiclastic era redus. Ca urmare, au rezultat Formațiunile de Repedea, Șișcani, Șcheia, Bălănești, Măgura, Bujor, Lăpușna și Bohotin.

- Etapa Bârlad (Chersonian - Dacian) când, prin exondare, se conturează Podișul Central Moldovenesc, care se unește cu uscatul Bahluiului. Acest uscat barează rețelele hidrografice, care veneau de pe uscatul nordic,

cauțiile paleoclimatice și paleoambientale ale florei, procesele geodinamice și tectonice ce au influențat Bazinul Dacic.

Codrea și Ursachi (2007) continuă cercetările paleontologice în Miocenul superior din Moldova și descrie noi dovezi paleontologice a vertebratelor continentale din trecutul geologic al zonei. Un exemplu elocvent este descrierea faunei sarmațiene de la Draxeni. Tot ei (2007) identifică o defensă de *Platybelodon* în colecția Secției de Științele Naturii a Muzeului „Vasile Pârvan” din Bârlad. Piesa a fost decoperită la Siliștea, com. Iana, jud. Vaslui de un localnic și adusă la muzeul bârlădean după 1960.

Sava Gabriel (2011), în teza de doctorat, „*Studiul geologic și paleontologic al Meoțianului dintre Valea Bârladului și Valea Tutovei*” descrie depozitele de vârstă chersoniană și meoțiană dintre cele două interfluvii, punând accent pe descrierea unui schelet aproape întreg de rinocer fosil descoperit la Mânzați, pe care îl atribuie genului *Dihoplus* sp. de vârstă Chersonian superioară. Materialul fosilifer se află în colecția personală.

Bejan Daniel (2012) aduce noi detalii și contribuții la cunoașterea geologiei zonei centrale a Podișului Bârladului în teza sa de doctorat „*Studiul geologic al zonei Huși – Murgeni – Bârlad – Vaslui – Muntenii de Sus*”. Prin cercetările de teren efectuate a colectat un bogat material probatoriu, atât pentru argumentări crono-stratigrafice cât și pentru relevarea biofaciesurilor sedimentare existente la nivelul depozitelor miocen – pliocene. Din situl paleontologic de la Pogana, aflat în apropierea localității, colectează doi molari ce aparțin genului *Chilotherium* sp. (Codrea et al. 2010). La Fălcui, din malul Prutului, colectează elemente scheletice fosile atribuite la genul *Aceratherium* sp. Tot în același punct descrie o faună de vertebrate pleistocene cu *Bison priscus* BOJANUS, având ca material un craniu care

păstrează șirurile dentare superioare complete. Un alt afloriment din care a evidențiat o faună corelativă cu cea de la Fălciu este identificată în perimetral localității Zorleni pe malul drept al pârâului omonim, în dreptul versantului sudic al Dealului Bour. Elementele asociației faunistice de climat rece sunt reprezentate de: *Canis lupus* LINNEUS – fragment de maxilar inferior, *Megaloceros giganteus* BLUMENBCH – fragment de corn și *Alces alces* LINAEUS – corn fragmentar (Codrea et al. 2011). Depozitele de vârstă romaniană au fost documentate

Diferențele tranșante între cele două unități se referă îndeosebi la natura fundamentelor celor două platforme (Fig. 3). Cuvertura sedimentară cenozoică este însă comună celor două unități, astfel încât teritoriul Vasluiului dobândește un aspect unitar din acest punct de vedere, ea dispunându-se sub forma unui monoclin având căderi de mică amploare pe direcția NNV-SSE. În aflorimentele deschise la zi sunt prezente roci epiclastice din categoria nisipurilor în care uneori se formează diagenetic concrețiuni de tipul trovanților, roci nisipo-

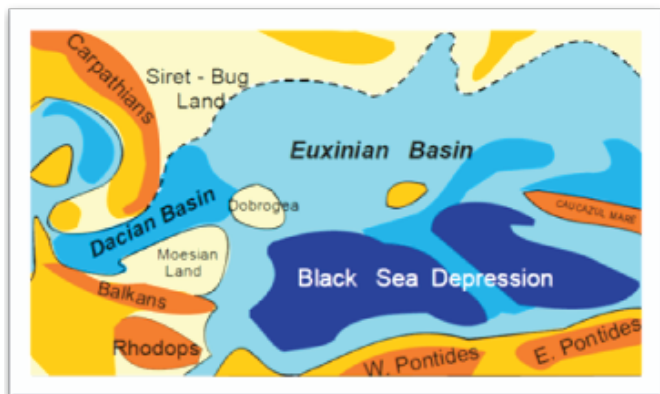

Fig.2. Schițele paleogeografice ale Bazinului Dacic și Bazinului Euxinic în timpul Sarmațianului superior și Meoțianului (după Jipa, 2006)

în localitățile Mănăstirea și Obârșeni, de unde identifică: *Testudo* sp., *Ochotona ursui* SIMIONESCU, *Stephanorhinus megarhinus* DE CHRISTOL, *Capreolus* sp. și *Mammut* (Obârșeni).

Codrea et al. (2013) Prezintă succint descoperirea unui nou punct fosilifer la Crețești, jud. Vaslui. Materialul paleontologic descris provine de la vertebrate continentale din Miocenul superior (Chersonian).

Codrea și Rățoi (2014) au descris o mandibulă aparținând unui exemplar juvenil de *Aceratherium incisivum* KAUP în depozitele basarabian superioare din zona Bozieni. Piesa reprezintă cea mai timpurie semnalare a speciei de aceratherini autohtoni din cadrul depozitelor sarmațiene din România.

În Europa și îndeosebi în spațiul actual românesc, de o importanță aparte a fost evoluția Mării Paratethys, care începând cu Sarmațianul intră într-un proces de restrângere areală. Un fenomen paleogeografic perfect explicabil dacă este să privim evoluția Carpaților, care înregistrau tendințe de ridicare ce au fragmentat continuitatea Mării Paratethys.

În ariile platformice estice (platformele Moldovenească și Scitică), începând cu Sarmațianul poate fi consemnată o tendință de restrângere a ariilor acoperite de apele Bazinului Dacic (Fig. 2), în contrapondere cu extinderea graduală a suprafețelor emerse. Pe uscaturile astfel apărute, se instalau flore și faune specifice de un deosebit interes paleontologic.

Regiunea are o structură geologică complexă, aflându-se la contactul dintre două unități structurale majore: Platforma Est Europeană cunoscută și sub denumirea de Platforma Moldovenească și Platforma Scitică (Săndulescu 1984, Ionesi 1994 etc).

argiloase cu treceri la argile-nisipoase și roci argiloase. Subordonat, aceste roci conțin și o componentă biogenă (cochilii de moluște și elemente scheletice de vertebrate). De remarcat este faptul că în cadrul stivei sedimentare

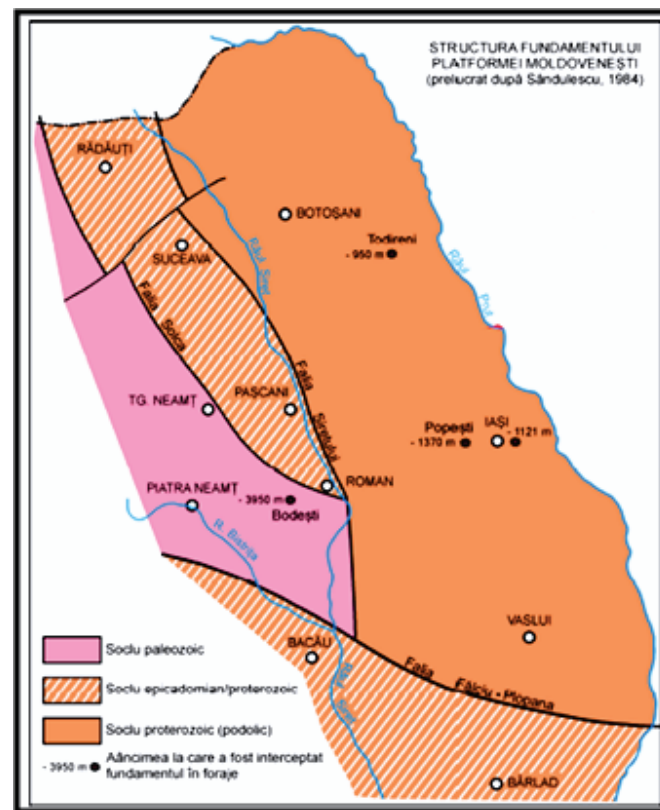

Fig.3. Delimitarea structurală a fundamentelor Platformei Moldovenești și Platformei Scitice (Schiță prelucrată după Săndulescu 1984, Codrea 2012)

sunt prezente cineritele andezitice de Nuțasca-Ruseni, definite de predecesori drept reper pentru limita Chersonian-Meoțian. În partea nordică a zonei studiate apare la zi Formațiunea Gresiiilor de Șcheia caracteristică pentru Sarmațianul mediu (Basarabian).

*

Prospecțiuni paleontologice de teren

Plecând de la aceste premise, cercetările paleontologice realizate după 2004 au avut ca scop identificarea de noi localități cu potențial fosilifer în depozitele de vîrstă Miocenă deschise la zi în zona centrală a Podișului Bârlad și bine înțeles, colectarea materialului osteologic descoperit în aflorimente. Astfel că, prospecțiunile de teren au avut ca obiective, atât localități fosilifere semnalate în lucrările de specialitate prin cercetările anterioare, dar și zone în care nu au fost identificate până acum aflorimente cu potențial paleontologic, dar în care în mod evident, acestea există. Unul dintre obiectivele prioritare pentru investigațiile paleontologice de teren l-a constituit așa numitele "nisipării", termen în care se încadrează micile exploatări aferente așezărilor rurale.

În punctul fosilifer „La Nisipărie” (sat Draxeni, com. Rebricea) au fost continuate colectările de elemente scheletice fosilizate în raport cu momentul primei semnalări (Codrea, Ursachi, 2007) când, a fost descrisă o asociație faunistică specifică Sarmațianului mediu, respectiv Basarabianului superior. Colectia existentă a fost completată cu noi plăci osoase de chelonieni, elemente dentare de *Hippotherium* sp. (*Hipparion cf. moldavicum*), un incisiv de *Acertherium incisivum* și alte vertebre de mamifere marine (cetacee) etc.

În cariera de la Pogana, cercetările paleontologice de teren au scos în evidență elemente faunistice corespunzătoare Meoțianului (Codrea et al. 2011). Situl paleontologic de la Pogana a fost descoperit împreună cu Daniel Bejan în 2009. Și în acest caz, monitorizarea aflorimentului a avut ca rezultat descoperirea unor noi taxoni pentru o asociația faunistică continentală din Miocenul superior (Meoțian). Fosilele recuperate după anul 2012 din „Cariera de la Pogan” au pus în evidență prezența unor noi grupuri de vertebrate continentale meoțiene precum: *Proboscidea* indet. (coxal stîng, ulnă, fragmente de molari și fragmente provenite din defense) și artiodactyle: cervide și antilope (fragmente de molari și elemente scheletice post-craniene). De asemenea, au fost colectate noi elemente scheletice, întregi și fragmentare care provin de la un rinocer fosil, *Chilotherium* sp. - capăt distal de humerus, incisivi, coaste etc.

Pentru fauna de vertebrate continentale corelativă Sarmațianului Superior (Kersonian) a fost descoperit un nou punct fosilifer în localitate Crețești, jud. Vaslui. Situl a fost inventariat sub genericul „Crețești-Dobrina 1” și oferă, cel mai reprezentativ eșantionaj paleontologic pentru o asociație faunistică continentală din Miocenul superior, conturată până în prezent pe teritoriul țării noastre.

Prospecțiunile de teren din 2015 au avut ca rezultat descoperirea unui **schelet parțial** de *Deinotherium proavum* EISHWALD (= *Deinotherium gigantissimum* ȘTEFĂNESCU) în punctul "La Chircă" din localitatea Gherghești, jud. Vaslui (Rățoi et al., 2015, Codrea et al., 2015). Fig. 4.

Privit sub aspectele cantității și calității, materialul paleontologic acumulat în etapa cercetărilor paleontologice de teren se caracterizează prin numărul

Fig. 5. Punctul fosilifer „Gherghești 1”, 2015.

De la dreapta la stînga: dr. ing. Ursachi Laurențiu, asist. univ. dr. Rățoi Gabriel Bogdan, echipa de filmare.

foarte mare de elemente scheletice craniene și post craniene, întregi și fragmentare, colectate din fiecare punct fosilifer cercetat. Materialul fosilifer identificat în aflorimente a fost recuperat integral, indiferent de mărimea fragmentului scheletic. Aplicarea acestui principiu de colectare a condus la întregirea unor elemente scheletice cu valoare diagnostică deosebită pentru anumite specii.

Săpăturile paleontologice de salvare realizate în perioada anilor 2011-2015 în situl fosilifer de la „Crețești – Dobrina 1” au condus la recuperarea celui mai numeros eșantionaj fosilifer cunoscut până în prezent la noi în Moldova. Elementele osteologice provin de la următoarele mari grupuri de vertebrate: amfibieni, reptile, păsări și mamifere.

Dintre fosilele preparate se remarcă: grupul celor trei indivizi de chelonieni (*Testudinidae* indet.) conservați în același eșantion și care păstrează poziția de acumulare *in situ*. În total au fost colectate douăsprezece exoschelete întregi de țestoase.

Numeroasele vertebre de ofidieni, descoperite izolat sau în conexiuni anatomice, documentează printre alte specii și prezența unei vipere de talie mare precum, *Macrovipera* sp.

Păsările sunt documentate prin două fragmente din coajă de ouă de struț și alte elemente scheletice post craniene cum ar fi, un radius și o ulnă de aripă descoperite în conexiune anatomică.

Dar cele mai numeroase elemente scheletice provin de la mamifere.

Perissodactylele. Grupul ceratomorphfelor este evidențiat printr-un craniu complet de *Acerorhinus* sp., două mandibule incomplete și un femur. Craniul este unicat în România. De la caii tridactili (*Hippotherium* sp.) s-au descoperit o mandibulă cu șirurile dentare complete și o hemimandibulă. Bine înțeles că, sunt și alte elemente scheletice post craniene, mai mult sau mai puțin fragmentare, care provin de la aceste două genuri de erbivore.

Diversitatea artiodactilelor este marcată de fragmentele craniene și mandibulare cu seriile dentare complete și metapodimuri care sunt atribuite la: antilope (*Paleotragidae*), suidae (*Hipopotamodon* sp.) și girafidae (*Samotherium* sp.).

De la carnivore au fost descoperite două crani întregi de machairodontidae. Unul provenea de la un individ matur, iar celălalt de la un individ juvenil. Grupul hyenidelor este documentat de fragmente mandibulare (*Adcrocuta eximiana*) și dinți izolați.

Trei mandibule și numeroși dinți izolați atestă prezența logomorphelor (iepuri) în componența asociației faunistice Miocene de la Crețești.

Prezentarea succintă a listelor faunistice și siturilor fosilifere descoperite în localitățile miocene din arealul studiat, scoate în evidență valoarea și importanța științifică intrinsecă și contextuală a materialului fosilifer acumulat în etapa cercetărilor

de teren (Fig. 5.). Raritate și unicitate unor piese adaugă un plus de valoare tezaurului paleontologic românesc.

„Țestoasele de la Crețești”

Așa după cum am precizat anterior o piesă de excepție a fost colectată și preparată din situl fosilifer de la Crețești, jud. Vaslui.

În cazul vertebratelor fosile de la Crețești, acestea se găsesc acumulate în nisipuri medii spre fine argiloase, specifice unei câmpii fluviale. Modul de dispunere spațială a fosilelor și în general datele tafonomice sugerează că acumularea resturilor de vertebrate s-a produs într-un interval scurt de timp, probabil ca efect al unei viituri (Fig. 6).

Un astfel de scenariu depozițional este argumentat de reperarea unei îngrămădiri de exoschelete de țestoase dintre care un specimen este complet suprapus altora trei (Fig.7).

Conexiunile anatomice ale scheletelor au fost deranjate prin împrăștierea și amestecarea oaselor diferiților taxoni însă nu poate fi evidențiat vreun transport pe distanțe mari. Astfel un craniu de rinocer a fost descoperit alăturat unei coaste complete. Totodată nu poate fi evidențiată vreo sortare hidrodinamică, fiindcă

Fig. 6. Situl paleontologic „Crețești-Dobrina 1”. Vedere de ansamblu, 2011.

vertebrate de talie mică apar alături de taxoni de talie mare.

Înainte de îngropării definitive oasele au fost probabil

Fig. 7. Decopertarea stratului fosilifer și caroiajul pentru stabilirea dispersiei fosilelor. Șantierul de la Crețești din 2012.

(Prof. univ. dr. Vlad Aurel Codrea jos și prof. dr. Cristian Onel - sus).

Fig. 8. Situl fosilifer "Crețești-Dobrina - 1", 2013. Descoperirea grupului de țestoase în stratul fosilifer.

expuse în contact cu aerul o perioadă suficient de îndelungată, astfel încât smalțul dinților unor taxoni de talie mare de mamifere a putut fi degradat. Bucăți de smalț au fost descoperite, îngropate separat, în sediment la o oarecare distanță de șirurile dentare de proveniență. Dintre taxonii descoperiți la Crețești, alături de prezența unor șerpi (bine documentați în repertoriul săpăturii) și păsări, rețin atenția cu precădere țestoasele terestre (extrem de bine reprezentate) și mamiferele (care domină ca frecvență).

În teren, s-a constatat că, materialul osteologic este foarte fragil și prezintă un grad ridicat de fisurare. Totodată, cavitățile interne ale elementelor scheletice și fisurile macroscopice au fost umplute cu minerale argiloase. Acest proces a avut loc, după părerea noastră, atât în etapa de acumulare a zăcămintului fosilifer cât și în etapa post-depozițională. Ca urmare, conservarea fosilelor de la Crețești a impus aplicarea unor metode specifice de preparare paleontologică, prin care s-a urmărit reîntregirea și îmbunătățirea rezistenței mecanice a elementelor scheletice colectate și chiar mai mult, obținerea unor exponate care să ilustreze procesul de sedimentogeneză petrecut cu aproximativ 10 milioane de ani în urmă.

La săpăturile de salvare realizate în campania din 2013 a fost identificată *in situ* o aglomerare de 6 indivizi de țestoase. Toate exoscheletele erau complete și unele se aflau suprapuse peste celelalte (Fig. 8).

În acel moment, s-a decis ca recuperarea fosilelor din strat să fie realizată prin metoda eșantionării, pro-

cedeu prin care se putea păstra poziția de acumulare a carapacelor de țestoase.

După conturarea spațială a eșantionului fosilifer, acesta a fost cofrat în vederea asigurării integrității sale în timpul transportului din teren în laborator. În laborator s-au aplicat metodele de lucru specifice precum: detașarea carapacelor din sedimentul acoperitor și impregnarea exoscheletelor cu substanțe de consolidare (Rodoplast diyolvat în acetonă). De asemenea, s-a conservat suportul sedimentar (nisipuri argiloase) în care s-au acumulat exoscheletele țestoaselor. (Fig. 9, A și B)

Fig. 9. Situl fosilifer „Crețești-Dobrina - 1”, 2013. Poziția *in situ* al grupului de trei țestoase.

Sistematica paleontologică a țestoaselor de la Crețești

Ordinul Chelonia BRONGNIART (LATREILLE) 1800
 Familia Testudinidae BATSCH 1788
 Genul *Testudo* LINNAEUS 1758
Testudo sp.

*

Grupul statuar de la „Crețești-Dobrina 1” este doar unul din rezultatele echipei de cercetare paleontologică care și-a desfășurat activitatea în teritoriul administrativ al jud. Vaslui începând din anul 2004. Echipa este constituită dintr-un nucleu de specialiști precum: muzeograf dr. ing. Ursachi Laurențiu (Bârlad), asist. univ. dr. Rățoi Bogdan Gabriel (Iași) prof. univ. dr. Codrea Vlad (Cluj-Napoca) și prof. univ. dr. Brânzilă Mihai (Iași). La toate activitățile de teren au participat și numeroși studenți din cele două centre universitare, Iași și Cluj-Napoca.

10 A

10 B

Fig. 10. Grupul de țestoase de la „Crețești-Dobrina 1”. A - Vedere dorsală, B - Vedere laterală.

De remarcat este și faptul că numeroși cetățeni din județul Vaslui au sprijinit necondiționat activitățile de cercetare paleontologică. Printre aceștia s-au evidențiat: muzeograf Alina Butnaru (Bârlad), prof. dr. Cristian Onel (Bârlad) și actor Simon Salcă jr. (Bârlad). etc.

Dorim să mulțumim pentru ajutorul acordat în ultimii ani domnilor: Sandu Crețu (Bârlad), Dumitru Mocanu din localitatea Frunțișeni și primarilor din comunele Gherghești și Pogana, respectiv domnilor Marcel Gâfu și Nixon Ibănescu. Pentru ajutorul acordat, suntem recunoscători domnului Președinte Mihai Nicolae – Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad.

Pe scurt, toate aceste eforturi au ca rezultat sporirea TEZAUZULUI PALEONTOLOGIC ROMÂNESC cu piese de excepție. Unele dintre aceste piese sunt unicate pe plan național și extrem de rare pe plan mondial.

Grupul țestoaselor de la Crețești este etalat în cadrul expoziției permanente a Secției de Științele Naturii, Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad.

Bibliografie selectivă

Bejan D., 2012. *Studiul geologic al zonei Huși – Murgeni – Bârlad – Vaslui – Muntenii de Sus*. (Teză de doctorat), Univ. „Al. I. Cuza”, Iași.

Codrea A.V., Ursachi L., 2007. *The Sarmatian vertebrates from Draxeni (Moldavian Platform, Studia Universitatis Babeș – Bolyai, 52 (2), Cluj-Napoca.*

Codrea V., Ursachi L., Bejan D., Fărcaș C., 2010. *Early Late Miocene Chilotherium (Perissodactyla, Mammalia) from Pogana (Scythian Platform)*. North – Western Journal of Zoology, 7(2).

Codrea V., A., Ursachi L., Solomon Al., 2013. *Vertebratele miocene de la „Crețești-Dobrina 1” și semnificațiile lor: date preliminare*. Elanul 142:1- 3, Bârlad.

Codrea V., Ursachi L., Rățoi B.G., Brânzilă M., 2015. *„Teribilul animal” de la Gherghești: un deinother de talie mare din Miocenul superior*. Elanul, 163: 1-7.

Ionesi L., 1994. *Geologia unităților de platformă și a orogenului Nord Dobrogean*. Ed. Tehnică, București.

Jeanrenaud P., 1971. *Geologia Moldovei centrale dintre Siret și Prut* (Teză de doctorat), Univ. „Al. I. Cuza”, Iași.

Jipa D.C. 2006. *Evoluția paleogeografică a Bazinului Dacic. Apariția, dezvoltarea și închiderea bazinului*. În Jipa D.C. (editor) „Influența factorilor globali (clima, tectonica, eustatism) asupra evoluției Bazinului Dacic (Neogen superior)”, Geocomar, București.

Rățoi B.G., Codrea V., Ursachi L., Brânzilă M., 2015. *A Late Miocene large sized deinother at Gherghești (Scythian Platform). Preliminary data, Tenth Romanian Symposium on Paleontology, Cluj-Napoca 16-17 October 2015, Abstracts and Field Guide.*

Turculeț I., Brânzilă M. 2012. *Muzeul Colecțiilor Paleontologice Originale de la Universitatea „Alexandru Ion Cuza” Iași*, Ed. Univ. „Al. I. Cuza” Iași

Ursachi L., Codrea V., Venczel M., Solomon, A., Rățoi B., 2015. *Crețești-Dobrina 1: a new Early Vallesian locality in Moldova*. Tenth Romanian Symposium on Paleontology Abstracts and Field Tripe Guide, Cluj Napoca

Istoria Bârladului

(urmare din numărul trecut)

Gheorghe CLAPA

e) Denumirile sub care sunt numiți brodnicii se datorește faptului că ei erau răspândiți pe spații întinse, precum și deformării cuvintelor de populația cu care erau în contact. Cronicile rusești îi denumesc brodnici, brodnik și brodniki, iar istoricii ruși spun că sunt de origine rusă și derivă cuvântul de la „broditi” = nomad, vagabond. A. Bunea și Victor Motogna afirmă că numele derivă de la cuvântul „brdo = munte”, și-i numește munteni. Majoritatea istoricilor noștri îi numește brodnici, de la cuvântul brod = vad, iar C. Cihodaru de la „broditi” = a pribegi; pe când Al. Boldur derivă cuvântul de la rusul „bronea” = platoșă, chiurasă, zale și că n-au fost ruși.

Cercetările care se vor face, va dezlega originea numelui de „brodnic”.

S-a insistat asupra acestei probleme întrucât de ea se leagă persistența elementului românesc din sudul Moldovei și identificarea ce s-a făcut că brodnicii ar fi berladnici.

Din documente rezultă cu siguranță că brodnicii (semnalați sub diferite numiri) erau o populație destul de numeroasă, sunt români, aveau o țară a lor (fără granițe sigure) situată prin părțile de sud ale Moldovei și nord-estul Munteniei (de la munții Carpați și până la Dunăre) fiind vecini cu cumanii „*in Cumania et Brodnic illa vicina*” și aveau un conducător al lor (voievod), neputând fi confundați cu berladnicii.

Izvoarele rusești (anul 1147) și cele ungurești (anii 1222 și 1227) fac mențiune sigură, că atât brodnicii cât și cumanii erau în relații de prietenie și mergeau împreună la război; deci dovezi de stabilitatea lor în această regiune și vecini cu berladnicii, amintiți de cronicile ruse (anul 1159). Oricum însă, brodnicii fiind vecini cu berladnicii, aveau probabil aceeași organizațiune politică, după cum afirmă D. Onciul.

Marea invazie a tătarilor (1241-1242) a pus capăt acestor formațiuni și nu se mai amintește de bârlădeni și nici de brodnici. Dominația tătarilor s-a exercitat puternic asupra sudului Moldovei și a fost o piedică în dezvoltarea statului feudal moldovenesc. Amintirea tătarilor s-a păstrat în toponimie.

*

Existența unei populații autohtone în sudul Moldovei, în spațiul cuprins între Siret și Prut, fiind dovedită, să vedem acum ce spun și izvoarele toponimice.

Hărțile vechi, precum și hărțile Serviciului Geografic al Armatei Române din anul 1891, arată că șesul Siretului la vărsarea lui în Dunăre, pe partea stângă, până la punctul Tirighinei, poartă numele de „Șesul Bârlădelului”, denumire ce se utilizează și astăzi sub numele de „Șesul Bârladului”. De asemeni, șesul din fața satului Traian, de lângă gara Șerbeștii Vechi până în Siret, poartă numele de Bârlădelu. Acest teren probabil servea de adăpost pentru bărcile (monoxilele) bârlădenilor, care se ocupau

cu cabotajul la transportul mărfurilor, de unde s-a luat și denumirea. Numele acestea s-au păstrat în amintirea oamenilor, ca o consecință a unor fapte petrecute în vechime. Într-adevăr, pe vremuri, râul Bârlad se vărsa direct în Dunăre, prin actuala albie a Siretului.

În această chestiune, iată ce spun izvoarele.

Cronicarul **Miron Costin** în „Chroniki zien moldavwskich y multanskich” când vorbește de râul Bârlad spune că acesta se unește cu Siretul, dar lucru ciudat, iese iarăși din el, cu aceeași mărime și se varsă apoi singur sub Galați în Dunăre „la nărăiturile cetății de la Galați, din sus, unde cade Bârladul în Dunăre”.

Cronicarul polon **Martin Cromer**, povestind despre o oaste polonă în unire cu moldovenii, care urma să pornească contra turcilor, la anul 1426, a ajuns la Brăila, acolo unde se găsește confluența Siretului cu Dunărea: „qui ad Brailovium usque oppidum ad confluentum Serethi et Danubii fluviorum...”

Dimitrie Cantemir în „Descrierea Moldovei” vorbind de apele Moldovei, arată că Siretul se varsă în Dunăre pe două guri; probabil una era a Bârladului. Și în „Hronicul romano-moldo-vlahilor” zice: „Cetatea Gherghenei care este puțin mai sus de Galați, unde dă despărțitura Siretului, căruia îi zic **Gura Bârladului** în Dunăre.”

Neculai Antonovici într-o conferință ținută la Societatea Geografică Română din mai 1931 și în lucrarea „L'identification d'un affluent inconnu scytique de Danube: le Tiarantos (Bârladul)” ținută la Congresul de Geografie de la Varșovia din anul 1934, afirmă că vechiul Tiarantos după Herodot este Bârladul. Păreră aprobată și de geograful german prof. Albert Hermann.

În ultimul timp, s-a emis o altă părere, a lui **Al. Gonța**: „Le fleuve scytique Ararus des „histoires” d'Herodote cu Ierasus de la „Geographie” de Ptolemée dans la tradition Roumaine”. Acesta arată că Tiarantos ar fi Siretul și Arar din Herodot ar fi Bârladul, provenind din cuvântul **Gerasus**, cunoscut de Ammianus Marcellinus (secolul al IV-lea d.Hr.), care ar reproduce numele de Gerul, pârâu ce se varsă în Bârlad.

Ce spun documentele?

În harta Institutului Geografic al Armatei, ridicată pe teren în anii 1891 și 1894, se arată o gârlă „Bârlăzelul”, cu o pronunțare mai veche zisă a Bârladului (în secolul al XV-lea), pe partea dreaptă a Siretului, începând din dreptul satului Blehanii până la Siliștea Preval, în cotul Siretului ce-l face în fața comunei Tudor Vladimirescu și comuna Vameșul.

Pe partea stângă a Siretului, în fața comunei Piscu, se află gârla „Bârlădițu”. Tot pe partea stângă a Siretului se află gârla „Bârlovița”, între comuna Umbrărești pe Bârlad și satul Condrea Salcia.

Prin documentul din anul 1448 iulie 15, Petru Voievod dă și întărește boierului Cernat ploscarul și fratelui său

Șteful, vreo 40 de sate, siliști, pustii, mori, iezere și altele pe Corod, Suhurlui, Gerului, Bârzota, Cneja, Covurlui, Prut, Ialan, Cracău, Bârlad, Bârlădeț și Călmățui și face descrierea lor. Enumerăm numai pe cele în legătură cu Bârladul; ...și la Bârlad, Blăjării și Mereștii și mănăstirea la gura Bârlădețului, unde-i Agapie, și Lieștii și Gârleștii și Tălăbeștii ocina lor, unde a fost Voico și Ștefan Micul, cu toată gârla de la Bârlad și Tonceștii cu gârla și gârla Brateșului cu satul și siliștea Dumii la Călmățui.

Gerul este pârâul ce se varsă în pârâul Bârlăzel și prin acesta în Siret; pomenit și în uricele vechi din anul 1468 septembrie 24, din anul 1496 ianuarie 6 și din anul 1496 ianuarie 24.

Pe Bârlad se află satul Blăjării de Jos din comuna Bucești fostul județ Tecuci, iar în comuna Ivești este satul Blăjării de Sus.

Bârlădețul este tot una cu gârla Bârlăzelul, o gâră a Siretului ce începe la Tălăbeasca și Blehani și ține până la Șerbeștii Vechi. El se varsă altădată în Bârlad, de unde numele de Bârlădeț. Pe aci era cursul vechi al Bârladului, care nu se varsă în Siret la Călieni și Șerbănești ca azi, ci mergea în jos alături cu Siretul.

Dovadă că Bârladul curgea mult mai la sud ca azi, sunt mai multe mărturii scoase din documente; cităm unele.

Documentul din anul 1495 ianuarie 11, întărește lui Călnău spătarul jumătate din satul Piscu pe Bârlad, partea de sus. Partea cealaltă era a lui Eremia Postelnicu.

Alt document din anul 1495 ianuarie 12, dăruiește lui Eremie postelnicul jumătate din satul Piscul pe Bârlad, partea de jos; cealaltă fiind a lui Călnău spătarul.

Hrisovul din anul 1496 ianuarie 24, întărește lui Toader diacul „jumătate de sat pe Bârlad în marginea iezערului celui mare a Bârladului, ce-i în gura Gerului, anume Ciofreștii, partea cea de sus... însă în iezער în Bârlad, ce-i în gura Gerului să aibă împreună cu dumnealui Frunteș stolnicul amândoi a patra parte”.

Într-un document cu aceeași dată, se întărește lui Ioan Frunteș stolnicul „jumătate din satul Ciofreștii, partea de jos, la gura Gerului, lângă balta cea mare a Bârladului și a patra parte din venitul bălții Bârladului, care va avea s-o împartă cu Toader diacul.

Documentul din anul 1570 aprilie 20, dat de Bogdan Lăpușneanul Voievod, întărește lui Dinga postelnic jumătate de sat pe Bârlad și parte din iezערul cel mare al Bârladului, ce este în gura Gerului, anume Ciofreștii, partea cea de sus.

Hrisovul din anul 1463 iulie 31, dat de Ștefan cel Mare, întărește boierului Arbore unele sate și jumătate din satul Țăpești pe Bârlad la gura Lozovei, partea de sus și din iezערul de la Lozova a patra parte.

Documentul lui Ștefan cel Mare din anul 1499 noiembrie 14, dăruiește lui Duma Brudur partea de jos a satului Țăpești pe Bârlad „La Olteni” și a patra parte din venitul bălții de la Lozova (balta Lozova se află la nord de comuna Braniștea).

Documentul de la Ștefan cel Tânăr (Ștefăniță) din 1520 iulie 28 întărește lui Dragoș jumătate din satul Țăpești pe Bârlad la gura Lozovei, partea de sus, și a patra parte din iezערul de la Lozova.

Documentele din anii 1657, 1662 ianuarie 15, martie

20 și 22, 1664 decembrie 7, 1667 iunie 28 și 1673 aprilie 12 fac mențiune de satul Șendreni pe râul Bârlad, din ținutul Covurlui.

Se menționează satul Cătușa pe Bârlad, cu jumătate din gârla și iezערul Cătușei, prin documentul din 1519 iunie 25.

Hrisovul din anul 1435 septembrie 1, pomenește de „Oltenii” la Lozovița, aproape de hotarul Țăpeștilor... Lozovița aci se numește Braniște.

Știrile despre râul Bârlad în aceste părți se mențin până târziu, după cum dovedesc documentele secolului al XIX-lea.

Într-un document din anul 1830 mai 30 se face mențiune de mai multe moșii din ținutul Covurluiului... (se enumeră)... „capetelor ce trec piste apa Siretului următoriu și merg până în malul Siretului cel vechi, fiindcă această apă urma din vechime pe acolo și din năvălirea apelor, lăsându-și matca, s-au mutat în matca Bârladului, care urmează și până astăzi, până în hotarul Chetroi a raielii Brăilei.”

Tot pe râul Bârlad este arătată și comuna Gârlești de lângă Nămăloasa Târg (astăzi se află pe râul Siret). Satul este amintit prin documentul din anul 1728 martie 23, când Nicoară Grozavul pârălab de Cetatea Nouă cumpără a patra parte din moșia Gârlești pe Bârlad, din partea de mijloc.

Satul Tălăbești a fost pe Bârladul vechi; azi au rămas numai balta Tălăbeasca, movila Tălăbeasca și șesul Tălăbeasca, lângă comuna Tudor Vladimirescu de azi. Satele Gârleștii și Tălăbeștii (azi satul Nămolosa) erau arătate pe vremuri ca fiind pe apa Bârladului; astăzi sunt situate pe malul Siretului.

Știrile despre râul Bârlad că mergea în jos alături cu Siretul și se varsă direct în Dunăre, s-au perpetuat din generație în generație, din cele mai vechi timpuri, până când au fost menționate și în hrisoave.

Afirmațiile documentelor mai sus menționate sunt întărite prin cercetările făcute pe teren de **George Vâlsan** și expuse în lucrarea sa „Câmpia Română”. În lucrare se arată că odinioară Siretul curgea mult spre apus, însă a trebuit să-și mute albia cu 20-30 km spre răsărit, ca o consecință a împingerii apelor carpatice, rezultând o luncă largă. Concomitent, apa Bârladului s-a deplasat foarte puternic spre apus, din cauza unor influențe tectonice cu centrul în Câmpia Română.

Evenimentul a avut loc în epoca quaternară, când etapele de eroziune au coborât thalvegul Siretului și al Bârladului cu aproape 100 m, la contactul podișului Moldovenesc cu marginea Câmpiei Române. În această coborâre, Siretul s-a deplasat considerabil spre răsărit, contribuind la aceasta și influența râurilor carpatice, care i-au împins apele spre răsărit. Bârladul s-a deplasat la rândul-i spre apus, din cauza unor influențe tectonice cu centrul în Câmpia Română – o zonă de flexură care presupune în fundament dislocări cu cădere spre sud – presupunere întărită și de deseale cutremure de pământ din această regiune.

Datorită faptului că thalvegul râului Bârlad este cu 30 m mai adânc față de al Siretului (Bârladul la gură este stăvilil de aluviunile Siretului), a dat loc la formarea unei lunci, largă de 3 km, pe alocurea mlăștinoasă, lăsând

impresia unui liman. Documentele menționează acest liman, sub denumirea de iezערul cel mare al Bârladului. Cităm documentele:

Două documente din anul 1496 ianuarie 24, în care se expune hotarele iezערului celui mare al Bârladului, ce-i în gura Gerului.

Documentul din anul 1570 aprilie 20, ...pe marginea iezערului cel mare al Bârladului, ce este la gura Gerului.

Satul Ciofrești se găsea la marginea iezערului mare al Bârladului, azi satul a dispărut, a rămas la nord movila Ciofrești cota 48.

Satele Gârlești, Costieni (din Nămăloasa Târg), Bleharii, Tălăbeasca, Piscul și Țăpeștii se aflau pe malul râului Bârlad.

Pe baza acestor fapte, precum că afirmația lui **Herodot**, în ce privește cele trei râuri: Araros, Naparis și Odesson, curgând între râurile Piretos – Prutul și Tiarantos – Siretul, ca vărsându-se în Dunăre, pare să se confirme. Informația se bazează pe mulțimea de ape din acea vreme: Bârladul și marele iezער al Bârladului, Gerul, Suhurluiul. Știrile lui Herodot sunt demne de încredere, întrucât el și-a cules datele, atât de la localnici, cât și de la negustorii greci care întrețineau relații amicale cu indigenii care aveau tot interesul să cunoască bogățiile țării: grânele, mierea, ceara, lemnul pentru corăbii etc.

Identificarea Bârladului cu aceste râuri s-a făcut în mod diferit de către istorici; astfel **Lindner** îl identifică cu Naparis, criticul rus **Nadezdin** cu Ordessos, **Al. Gonța** îl identifică cu Araros. Discuția rămâne încă deschisă.

Documentul din anul 1830 mai 30 afirmă că Siretul trecea pe la hotarul Chetroi a raelei Brăilei; există satul Petroiu la 10 km nord-vest de Brăila.

Diferitele numiri toponimice ca satele:

Bârlădeni și Bârlădești pe Prut județul Lăpușna (doc. 1669 din iunie 26 și 30), Bârlădești peste Prut ruptura Trioanului (doc. 1522), Bârlădeni jud. Hotin; drumul Bârladului la hotarul Bucovinei (doc. 1661 iulie 25, 1782 iunie 1, 3 și 13), ca și satele Birleadca și Berlovca în Podolia între Nistru și Bug, nu sunt decât reamintiri ale expedițiilor bârlădenilor. Să nu se uite vorbirea cronicarului Neculce „atunci moldovenii se duce la leafă” cuvinte ce caracterizează moravurile bârlădenilor de a se înrola ca mercenari, sau de a face expediții pe cont propriu; războiul le era totul: scăpau de sărăcie și de povara birurilor. Reamintim și satele Bârlad din județul Bistrița Năsăud (doc. 1319) și Slobozia Bârlad din Ungaria (doc. 1247) care își au originea de pe timpul năvălirilor cumane în Transilvania.

*

Orașul Bârlad apare prin documentele:

Un hrisov dat din Bârlad, la anul 1374 iunie 3, de la „knjazь litovskii **Iurgь Koriajatovicь** Voevoda, gospodar zemli Moldavskoi”, prin care se dăruiește lui Iakzia Litavor locuitor de la Cetatea Albă, satul Zăbrăuți. Ulterior, documentul a fost dovedit ca fals, deși cronicarul polon **Martin Strykowski** care a vizitat Moldova între anii 1574-1575, afirmă că Iuria Koriatowicza e înmormântat într-o mănăstire de piatră, ca la o jumătate de zi de acolo de Bârlad, unde eu însumi am fost (i-a văzut mormântul); „*pochowan u Wasziulach monasterze murowanem za Berladem, gdziem sam byl 1575, pol dnia iazdy...*” (apud

B. P. Hasdeu – *Istoria critică a Românilor*, vol. I, p. 92 și Dimitrie Onciul, *Opere*, p. 372).

În zilele lui Alexandru cel Bun, orașul Bârlad era un punct însemnat de vamă, iar administrația supremă a Moldovei era împărțită în Țara de Sus și în Țara de Jos cu un scaun la Bârlad, condusă de un mare vornic.

Privilegiul comercial din 1408 octombrie 8, acordat de voievodul Alexandru cel Bun, negustorilor din Lwow, specifică: „Liovenii care vor voi a merge la Brăila, după pește, vor plăti câte un groș și jumătate de la una givnă la vama de la fruntaria; sau la Bacău sau la Bârlad”.

Tratatul secret din anul 1412 martie 15, încheiat la Lublau, între Sigismund al Ungariei și Vladislav al Poloniei, prin care se proiecta împărțirea Moldovei între Polonia și Ungaria, reamintește: Vladislav urma să ia partea de nord, iar Sigismund partea dinspre apus și miază-zi cu orașul Bârlad și Cetatea Chillei; „*forum vero, seu villa Berlath in dextro porta sita maneat nobis Sigismundo... Xilia cum aequali medietate pro nobis Sigismundo*”.

Hrisovul din 1422 august 20 face mențiunea că vama Bârladului este dăruită de Alexandru cel Bun mănăstirii Bistrița.

Privilegiile comerciale din 1434 martie 18 a voievodului Ștefan și din 1456 iunie 29 a lui Petru Voievod, date negustorilor din Liouv, reamintesc iarăși de vama Bârladului.

Scrisoarea din 1435 septembrie 1, emisă de Ilie Voievod, către regele Vladislav al Poloniei, arată că s-a împăcat cu fratele său Ștefan, și i-a cedat o parte din Moldova (arătând ocoalele), menționând ocolul Bârlad și ținutul Tutova.

Documentul din 1460 iulie 3, emis de Ștefan cel Mare, acordă privilegiu comercial negustorilor Leopoldieni (Lwow) cu indicația ce taxe se vor plăti pentru diferite mărfuri la Bârlad.

Faptele sunt doveditoare că Bârladul era un punct însemnat de vamă.

*

Din actele cancelariei domnești reiese că, odinioară, târgul Bârladului a fost și reședință domnească. De aci au fost emise documente, cu indicația prezenței domnului și a divanului său, la curtea domnească din Bârlad. Menționăm faptul că reședința domnească a avut un caracter permanent pe timpul lui Ștefan II (fratele lui Ilie, când și-au împărțit țara), și apoi un caracter sezonier în legătură cu petrecerea unor evenimente politice.

Din Bârlad au fost date următoarele documente:

Scrisoarea din 26 august 1435, a lui Ștefan Voievod, anunță pe regele Vladislav al Poloniei, că s-a împăcat cu fratele său Ilie.

Documentul din anul 1439 septembrie 25, emis de Ștefan Voievod, făgăduiește regelui Vladislav al Poloniei, ajutor contra dușmanilor săi, cerând de la rege același lucru.

Hrisovul din anul 1441 aprilie 16, emis de voievodul Ilie și fratele său Ștefan, întărește lui Cozma Pivnicerului satul Dilțegani pe Bogdana și poiana de la Hovrăleata deasupra Smilei și pe albia unde a fost Neacșa, pe valea Camisoaei și tot pe albie Dărăștii.

Documentul din anul 1442 mai 26, dat de Ștefan

voievod, dăruiește mănăstirii Zografi de la muntele Athos, un mertic anual.

Prin documentul din anul 1460 decembrie 5, 6 Ștefan cel Mare (cu boierii) dă o hotărâre în procesul ce l-au avut înaintea sa, Ivașco comisul cu Toma Dumitrescul și cu Coste Turbure, pentru satele Săseștii de pe Bârlad și Româneștii de pe Jeravăț. Satul Românești de pe partea stângă a Jeravățului, azi a dispărut; încorporat mai târziu la comuna Bălăbănești; a rămas valea Românești.

Documentul din anul 1467 iunie 30, dat de Ștefan cel Mare (cu boierii) întărește lui Stoica și fiului său Manciu, cumpărarea a jumătate din satul Urdești.

Scrisoarea din anul 1476 iunie 5, a lui Ștefan cel Mare, anunță pe brașoveni că, cu ajutorul regelui lor, el pregătește să meargă în contra turcilor și se află în tabără la Bârlad cu toată puterea noastră (30.000 de țărani și vreo 10.000 de curteni, viteji și hânsari). Îi roagă deci să-i trimită știrile ce le vor căpăta despre mișcările turcilor și ale aliaților lor și să asculte cu încredere solia lui Vulpaș.

Hrisovul din anul 1495 ianuarie, dat de Ștefan cel Mare, stabilește hotarnica moșiei târgului Bârlad.

Tot din Bârlad sunt date de Petru Rareș 11 documente, din martie și aprilie 1546; apoi 16 documente de la Alexandru Lăpușeanu de la 28 februarie la 30 martie 1554, de la 24 aprilie la 2 mai 1555 și 8 noiembrie 1557. De la Despot Vodă un document din anul 1563 și de la Alexandru Iliăș documentul din anul 1632 septembrie 8.

Sub domnia lui Vasile Lupu se face în oraș zidirea bisericii domnești „Adormirea Maicii Domnului” la anul 1634.

Documentele și zapisele întărite de șoltuz dovedesc jurisdicția Bârladului ca scaun al marelui vornic al Țării de Jos; ex. documentele:

- Din Bârlad 2 iulie 1598, prin care Anton șoltuzul și pârgarii din Bârlad certifică vânzarea ocinei făcută de Marina fata lui Lazăr, a unui loc ot Olișești ot gârla Putnei din ținutul Putnei, și documentul din 1632 august 28, a șoltuzului Ion Carapotona pentru vânzarea unui vad de moară la Vitănești pe Putna.

- Din 14 iunie 1603, pentru vânzarea moșiei Văleni din județul Fălciu, de către șoltuzul Sandul din Bârlad cu 12 pârgari.

- Din 11 decembrie 1621, șoltuzul Ion Carapotona, pentru vânzarea unei ocine din satul Foltești ținutul Covurlui.

- Din 22 aprilie 1631, prin care se vinde partea de sat din Filești, doi bătrâni, cu două părți din Cătușa; ambele sate lângă Galați; vânzare întărită de voievodul Vasile Lupu.

- Hotărnicia moșiei lui Babălată, din hotarul Galbeni, județul Tecuci, din 6 aprilie 1801.

Printre marii vornici, care au condus treburile țării cu scaunul la Bârlad, se amintește: Nestor Ureche, Grigore Ureche marele cronicar, cronicarul Miron Costin, Constantin Cantemir domnul de mai târziu, Huru sau Hura credinciosul și viteazul vornic al lui Petru Rareș, Coste Bucioc socrul lui Vasile Lupu etc. (A se vedea lista vornicilor la Alexandru Papadopol Calimah, p.53-62.)

*

Începând cu secolul al XV-lea, știrile despre Bârlad sunt tot mai multe, dar și nevoile și supărările sunt mai mari.

Cel mai vechi document privitor la Bârlad este hrisovul din anul 1495 ianuarie, dat de Ștefan cel Mare, prin care se hotărnicăse întinderea moșiei. Importanța acestui document este foarte mare, după cum ne declară Ioan Bogdan, întrucât prin el se descriu lămurit clasele sociale, unele privilegii comerciale (vămile) și totodată o dovadă prețioasă de întinderea ocoalelor orașenești din secolul al XV-lea.

În interesul ridicării și susținerii orașului Bârlad, Ștefan cel Mare, prin hrisovul din anul 1495, încuviințează anumite privilegii locuitorilor și delimitează hotarele ocolului cu satele ce trebuiau să fie sub ascultarea acestui târg. Documentul este cel dintâi act privitor la viața orașenească a Bârladului. În el se arată că șoltuzul era căpetenia orașului (adică primarul de astăzi), ajutat de 12 pârgari, aleși dintre fruntașii târgului, care formau consiliul comunal. Pârgarii proveneau cel mai adesea din negustorii stabiliți ca orașeni, din mai multe generații.

Șoltuzul (nume care provine de la cuvântul german *schultheis*) „vra să zică cap municipal” (după cum arată Miron Costin), reprezenta târgul în raporturile sale cu domnul și cu marii dregători ai țării. El administra și avea grijă de hotarul moșiei târgului, pentru a nu fi încălcat de vecini, avea sarcina de a hotărnică numai prioritățile particulare și adevări tranzacțiile ce se fac între târgoveți din cuprinsul târgului (vânzări, cumpărări, danii, schimburi). Actele încheiate de șoltuz se înscriau într-o carte; aceasta se constată la anul 1603. Șoltuzul și cu pârgarii mai făceau și cîsla pentru banii birului, pe care-i strângeau de la târgoveți și-i predau domnului. Din documente reiese că șoltuzii se schimbau cu anul; documentul din 16 februarie 1590 arată ca șoltuz pe Iordan; documentul din 16 martie 1591 arată ca șoltuz pe Ștefan.

Pârgarii (de la cuvântul maghiar *polgár*) erau aleși din fruntașii târgului, un fel de consilieri comunali, care formau Sfatul comunal. Pentru orașul Bârlad – ca târg mare – pârgarii erau în număr de 12, spre deosebire de celelalte orașe, care aveau un număr de 6.

Târgoveții (de la cuvântul vechi slav *trugu*) sau orașenii (de la cuvântul maghiar *város*) erau locuitorii târgului.

Săracii erau locuitorii satelor, de pe moșia târgului, ce se aflau sub ascultarea târgului. Aceasta reiese din documentul din anul 1495 ianuarie, dat de Ștefan cel Mare, în care se specifică: „șoltuzi și pârgari și toți târgoveții noștri din târgul Bârladului, **așișderea și toți oamenii săraci din toate satele ce se țin de acel târg și sunt așezați pe hotarul lui**”. Și documentele ulterioare fac această deosebire: exemplul documentul din anul 1793 august 11, specifică: „așișderea și toți săracii oameni de prin satele ce sunt sub ascultarea târgului și sunt așezate pe hotarul lui...”.

- Va urma -

VASILE MITRU

Dan RAVARU

În Primul Război Mondial, învățătorii – ofițeri de rezervă – s-au înscris între cele mai notabile exemple de eroism, de jertfă pentru patrie, au dat dovadă în cele mai diferite împrejurări de un sincer și înalt patriotism, fiind în permanență exemple înălțătoare pentru ostașii aflați în subordine. Unul dintre aceștia a fost și învățătorul Vasile Mitru, care se înscrie atât în categoria învățătorilor exemplari, cât și în cea a eroilor neamului.

Vasile Mitru s-a născut la 6 februarie 1887, la Tăcuta și a urmat cursurile prestigioasei Școli Normale Vasile Lupu din Iași, fiind șef de promoție. Din anul 1906, este învățător la Cursești – Răzești, iar din 1911 la Hârsova, unde se bucură de aprecieri deosebite din partea savantului Dragomir Hurmuzescu, proprietarul moșiei.

A fost un învățător cu merite deosebite, integrat totodată vieții sociale din satele în care a funcționat. La Cursești, unde existase prima bibliotecă rurală din județ, înființată de Ioan Adam, reia preocupările acestuia. Dulapul de cărți lăsat de cunoscutul scriitor arse la un incendiu care mistuise clădirea școlii. Vasile Mitru reface biblioteca, adunând de la prieteni și de peste tot de unde a avut ocazia un nou dulap de cărți. Școala funcționa pe atunci într-o casă închiriată de la o familie din localitate, mătușa Soltana și moș Ștefan Vidru. Sătenii și copiii erau impresionați și de frumusețea tânărului învățător, de figura lui blondă, cu părul în bucle mari, abătut pe spate. Reușea să-i atragă pe copii prin activități mai puțin obișnuite în alte școli: organiza excursii, făcea cu această ocazie întreceri de alergări. Din leafa sa cumpăra un coș cu bucăți de zahăr, îi premia cu acestea pe câștigătorii alergărilor și împărțea restul celorlalți copii.

Învățătorul Vasile Mitru a făcut culegeri de folclor, continuând tradiția inaugurată pe Valea Racovei de scriitorul Ioan Adam. A realizat împreună cu avocatul Vasile Polcovnicu din Pungești o culegere pe care a tipărit-o,

cu sprijinul și sub îndrumarea lui Nicolae Iorga, la Vălenii de Munte.

Ca militar, se distinge prima oară în 1913 în cursul Campaniei diin Bulgaria, în urma căreia a fost medaliat, iar din decembrie 1915 este înaintat sublocotenent în rezervă. În Primul Război Mondial, este comandant de pluton în Regimentul 8 Vânători și cunoaște o moarte eroică la 23 octombrie 1916. A fost înmormântat în Cimitirul Eroilor de la Mănăstirea Cașin, fiind decorat post-mortem pentru vitejia de care a dat dovadă.

Vasile Mitru a avut și preocupări poetice, a publicat versuri în mai multe publicații, dar cea mai impresionantă rămâne cea scrisă de pe front cu câteva zile înainte de a muri, când trăia parcă presimțirea sfârșitului:

*O, soare, soare, iarăși vii
Să luminezi a morții creșteri;
Aruncă-n inimi o rază,
Căci groaznic întuneric este.*

*Când mă întorc spre răsărit,
Renaște-n mine un dor nespus
Și-un vis urât mă urmărește,
Dacă privesc înspre apus.*

*O, soare vesel al vieții,
Topește negurile adânci
Și lasă inima-mi să zboare
Deasupra creștelor pe stânci!*

*Sunt obosit, mă cheamă zarea
Și-acasă inima mă cere,
De ce-s cărările închise
De cea mai grea nemângâiere?*

După cum ne relatează fostul său elev Gheorghe Gemene, pe 28 martie 1937, în cadrul Cercului Cultural Pungești, a avut loc o comemorare a învățătorului Vasile Mitru, în cadrul căreia s-au exprimat păreri de caldă apreciere. La comemorare au asistat soția sa, Ecaterina Mitru, pe atunci directoarea Școlii Nr. 2 din Vaslui și cei 4 copii ai săi. Învățătorul Vasile Mitru rămâne un exemplu în galeria apostolilor de pe Valea Racovei.

Medicul și scriitorul Vasile Voiculescu în primul război mondial

Valeriu LUPU

Exercițiul științific este o condiție, o experiență adâncă, mai mult decât necesară creatorului artistic.

Vasile Voiculescu

Introducere

Personalitate marcantă și complexă a culturii și științei românești din prima jumătate al secolului al XX - lea, Vasile Voiculescu se va impune, deopotrivă, în domeniul culturii - prin opera sa literară și în domeniul științelor medicale - prin concepțiile, modalitățile de abordare a patologiei și deontologiei sale medicale. Avea să-și câștige notorietatea în ambele domenii, îndeosebi în perioada interbelică, după ce va fi participat activ ca medic militar la marea dramă a primului război mondial.

Alături de alte personalități medicale ale timpului, precum; Ioan Cantacuzino – descoperitorul vaccinului antiholeric și conducătorul Direcției generale de prevenire și combatere a bolilor infecțioase, Grigore T Popa – mentorul spiritual al Universității de medicină și Farmacie Iași, George Brătescu – medic scriitor, Jules Nitzulescu – fondatorul școlii de parazitologie de la Iași, Marius Nasta – fondatorul școlii de dermatologie, Mihai Ciucă – fondatorul școlii de bacteriologie și epidemiologie de la Iași și alte nume ilustre ale medicinei românești, ca medic militar Vasile Voiculescu își va aduce contribuția sa pe frontul suferinței, așa cum alături de nume ilustre ale culturii noastre, precum; Alexandru Vlahuță, Ion Pilat, Nichifor Crainic, Victor Ion Popa, Tudor Pamfile, George Tutoveanu, își va aduce prinosul său creator literar, ambele pentru gloria acestui popor, în împlinirea marelui vis al românilor de atunci și din totdeauna, România Mare.

România și Primul Război Mondial.

Realitățile momentului erau atunci marcate de hotărârea României de a ieși din neutralitate și de a intra în alianță cu puterile Antantei (Franța, Marea Britanie, Rusia, la care se va alătura și SUA), după somația înaltului comandament militar francez (*acum sau niciodată*) din șase iulie 1916. Animată de speranța realizării Marii Uniri, România declară război Austroungariei pe data de 4 august 1916. Entuziasmul general al momentului era dictat de înaltul ideal de eliberare a Transilvaniei și Bucovinei de Nord, ceea ce a condus la mobilizarea într-un timp record a 833.401 combatanți și a unei rezerve de 1.234.000 bărbați. Pentru împlinirea acestor obiective trei armate române (I-a, II-a și a IV-a) și armata a IV-a rusă ce operau în Moldova se vor desfășura pe un front de 1400 km cu direcția de acțiune spre nord – nord vest.

Trecerea viguroasă a Carpaților face ca pe 16 august să fie cucerit Brașovul, iar pe 26 august orașul Miercurea Ciuc cu intenția joncțiunii militare pe valea Mureșului. Numai că, solidare cu Habsburgii, Germania, Turcia și Bulgaria vor declara război României și profitând de vremea rea și rezistența redusă asigurată de Armata a III-a de sub comanda generalului Averescu (ce asigura granițele de

la Dunăre, Dobrogea și sudul țării) vor cucerii Bazargicul (23 august), Turtucaia (24 august) și Silistra pe 26 august. Manevra de la Flămânda, încercată de generalul Averescu, va fi zădărnicită de vremea nefavorabilă (furtuni și ploii), ceea ce va duce la căderea Constanței pe 9 octombrie și a întregii Dobrogei pe 12 octombrie 1916.

Reluarea ofensivei pentru Transilvania s-a dovedit tardivă, pentru că între timp Puterile Centrale s-au regrupat pornind o ofensivă generală spre est. În acest context, Armata I-a Austroungară forțează porțile carpatice ale Moldovei, iar armatele germane forțează porțile carpatice ale Țării Românești sub comanda generalilor Falkenheym, Morgen și Mackenzen, ultimul căutând drumul cel mai scurt spre București. Rezistența românească va fi extrem de dărză și nu rareori eroică. Cu toate acestea, în lunile septembrie, octombrie și noiembrie ale anului 1916, vor fi pierdute toate localitățile din Transilvania (Sibiu – 13 septembrie, Făgăraș – 21 septembrie, Brașov – 24 septembrie, Munții Sucevei și Valea Oituzului – 29 septembrie) și din sud (Tg Jiu – 2 noiembrie, Craiova – 8 noiembrie, Râmnicu Vâlcea – 12 noiembrie, Curtea de Argeș – 15 noiembrie).

Eșecul bătăliei pentru București de pe linia Neajlov – Argeș, generat în principal de căderea planurilor de luptă ale comandamentului român în mâinile lui Mackenzen, este urmată de retragerea armatei române pe linia Curbura Carpaților – râul Putna – Siretul inferior până la Dunăre. "Toamna patimilor noastre" – sintagma sub care rămâne în istorie această tristă perioadă, va însemna pentru armata noastră peste 50.000 soldați și ofițeri morți în lupte, peste 80.000 de răniți, iar pentru poporul nostru peste 1,5 milioane refugiați care se îndreptau spre Moldova. Se asociau acestei tragedii și nenumăratele atrocități comise de trupele de ocupație, îndeosebi bulgare și maghiare, asupra populației rămase. Acest ultim aspect îl va determina pe Averescu să-l admonesteze telegrafic pe omologul său german Mackenzen "A omorâ femeii, copii și răniți nu-i nici vitejie, nici virtute".

Această tragedie națională va fi amplificată de asprimea iernii ce urma (- 17 – 30 grade) și, mai dramatic, de epidemia de tifos exantematic, febră tifoidă și hepatită epidemică care vor decima armata și populația civilă, numai ele realizând peste 300.000 de decese.

Intrarea României în război, cu toate necazurile începutului dezastruos, va schimba raportul de forțe pe frontul european prin dizlocarea unor trupe de elită ale puterilor centrale, ceea ce va facilita victoriile Antantei de pe Sonne, Iszonso și Macedonia. Reorganizarea, instruirea și dotarea armatei române cu ajutorul misiunii franceze condusă de generalul Berthelot, trecerea conducerii armatei sub comanda regelui Ferdinand și a serviciului sanitar al armatei sub patronajul reginei Maria, vor face posibile

marile victorii de la Mărăști, Mărășești, Oituz și Doaga, prin care Armata Română s-a acoperit de glorie confirmând proclamația regală "Ne așteaptă lupte grele, dar cu ajutorul lui Dumnezeu vom învinge".

Rezistența dărză a Armatei Române pe aliniamentul așa zisului "triunghi al morții" va reuși menținerea Moldovei ca ultim bastion al românismului și începerea tratativelor de la Focșani din noiembrie 1917, încheiate cu "pacea punică" de la București din 24 aprilie 1918, cel mai înjositor tratat pe care România l-a semnat vreodată. Instabilitatea trupelor rusești (din cauza problemelor interne ale imperiului țarist), care au creat atâtea probleme comandamentului român, va fi contracarată de intrarea în război a SUA la începutul anului 1918, ceea ce va conduce la capitularea necondiționată a Bulgariei, Turciei și Austro-ungariei în septembrie 1918 și a Germaniei la 11 noiembrie 1918, dată la care se încheie primul război mondial.

Tributul de sânge și suferință al poporului român a fost dramatic. Pierderile totale ale armatei, incluzând și campania din Ungaria bolșevică, au fost de 217.016 soldați și 2330 ofițeri (3% din populația țării – imediat după Franța care pierde 3,6% din populație), la care se adaugă și victimele colaterale enunțate mai sus.

Medic militar în primul război mondial.

Tânăr medic, absolvent al Facultății de Medicină din București, cu o bogată experiență medicală de medicină primară, în calitatea sa de medic de plasă și dispensar medical, va fi mobilizat în cadrul armatei pentru prima dată cu ocazia celui de al doilea război balcanic (1913) ca medic de batalion. Conștiincios, ordonat și devotat profesiei și misiunii sale va fi decorat pentru merite cu medalia "Avântul Țării". Va fi mobilizat din nou în toamna anului 1915 (înaintea ieșirii României din neutralitate) cu rangul de căpitan medic și va fi însărcinat cu înființarea Spitalului Mobil nr 6 București în cadrul Armatei a III-a, oaste care asigură apărarea țării între Dunăre, Carpați și Marea Neagră.

Evoluția nefavorabilă a ostilităților din sudul țării va face ca spitalul, pe care Vasile Voiculescu îl conducea, să fie relocalat la Bârlad odată cu trupele în retragere, inițial ca spital mobil pentru răniți (Spitalul 442), apoi ca spital de contagioși. Va activa ca medic militar până la gradul de colonel pe toată durata războiului, mai precis până în octombrie 1918.

Perioada războiului, îndeosebi epoca bătăliei, îl vor marca într-un mod cu totul special, deopotrivă sub aspect medical și literar. Sub aspect medical, posibilitățile medicale limitate ale timpului (bolile infectocontagioase cu caracter epidemic constituiau patologia curentă, iar antibioticele nu erau descoperite), la care se adăugau grozăviile războiului, calamitățile și neajunsurile materiale îi vor cristaliza un concept medical, în care stilul de muncă, modul de abordare sub aspect psihosomatic și holistic al celui în suferință, prinde contur.

Munca era una titanică, aproape fără odihnă. Se împărțea cu generozitate între spitalul pe care îl coordona și spitalul din localitate cu nenumăratele solicitări ale populației locale, aplicând și aici principiul căruia i se dedicase, a "medicului fără arginți" după pilda biblică a lui Cosma și Damian, principiu pe care îl va respecta toată viața. Acestui travaliu intens și plin de riscuri îi va cădea el însuși victimă, îmbolnăvindu-se de tifos exantematic. Va refuza convalescența, motivând că sunt mulți bolnavi care au mai multă nevoie de refacere și asistență medicală

decât el. Și avea dreptate, pentru că în epidemia de tifos din primăvara anului 1917 aveau să cadă victime peste 300.000 de oameni (cât în 10 mari bătălii), între care 250 de medici și 1000 de sanitari.

Va îngriji bolnavii cu același devotament cristic pe care l-a practicat întotdeauna și pe care avea să-l practice toată viața. Acest devotament va fi recompensat prin cele mai înalte decorații ale statului român, "Steaua României" în grad de ofițer și "Coroana României" cu spadă și panglică de virtute militară. Atitudine firească pentru doctorul Vasile Voiculescu, adept convins al conceptului paulescian că "medicul trebuie să fie recunoscător bolnavului, pentru că îngrijindu-l își desăvârșește arta medicală".

Despre profilul uman al doctorului Vasile Voiculescu vom afla din mărturiile celor care l-au cunoscut, pacienți s-au colaboratori. "Să trăiești domnule medic. Am onoarea a vă trimite prezenta ca amintire și recunoștință pentru educația, sprijinul și ocrotirea ce mi-ați acordat în această pribegie, ajutându-mă mai mult ca un părinte legitim. Jandarm plutonier Corbu, Compania Prahova; 1 aprilie 1918" Viitorul academician Jules Nitzulescu – pe atunci medic începător – își va aminti cu venerație despre șeful său, doctorul Vasile Voiculescu "L-am cunoscut pe Vasile Voiculescu, îndeosebi sub aspectul său de medic și, aș accentua, de eminent și adevărat medic, care își iubea profesia și se devota cu tot sufletul celor suferinzi. Am fost adânc impresionat de seriozitatea, căldura, efortul neobosit depus de Vasile Voiculescu pentru îngrijirea bolnavilor noștri. Pentru mine aceasta a însemnat o școală și un exemplu de neuitat"

Dincolo de activitatea sa neobosită ca medic, doctorul Voiculescu era un adept convins al lui Ioan Cantacuzino, care vedea în igienă și măsurile antiepidemice de natură profilactică cheia sănătății individuale și comunitare. Această convingere, cristalizată în timpul războiului, o va aplica în întreaga sa activitate prin celebrele sale publicații de educație igienico-sanitară a poporului, nenumăratele sale emisiuni radiofonice destinate acestui scop la "Ora satului" și mai ales în cartea sa "Toate leacurile la îndemână" publicată de "Fundatia Culturală Regală principele Carol" în 1935, retipărită în trei ediții.

Medicul scriitor Vasile Voiculescu și primul război mondial.

"Toamna pătimirii noastre" avea să se reflecte dramatic în sufletul extrem de sensibil și generos al viitorului autor al "Poemelor cu îngeri" sau "Ultimelor sonete închipuite ale lui Shakespeare". Tragedia neamului, pe care o trăia cu durere și sensibilitate poetică, își va găsi expresia artistică într-o adevărată încrâncenare dureroasă a versului, nu lipsită însă de eroism legendar și optimism dătător de speranță și perspectivă.

Ca o compensație pentru ororile războiului pe care le trăia zi de zi, îngrijind răniții ca medic de spital militar, destinul îi oferă o șansă extraordinară prin faptul că poposește la Bârlad cu spitalul său, unde va întâlni o adevărată efervescentă culturală a locului, consistentă și augmentată de faptul că mulți oameni de cultură se refugiaseră aici.

Între aceștia, trei nume aveau să-i marcheze viitorul scriitoricesc; Nichifor Crainic (cu care va colabora mai târziu la "Gândirea"), Ion Pilat (cu care va lega o prietenie de idei pentru toată viața) și cel mai apropiat sufletului său, Alexandru Vlahuță, sosit și el aici în refugiu cu celebrul său car cu boi, căruia îi va rămâne un discipol fidel și-i va dedica cuvinte de mare afecțiune și admirație "Am cunoscut pe

Vlahuță în timpul războiului și am trăit tot timpul lângă el. De dragul lui am scris cele mai multe poezii strânse în volumele Din Țara Zimbrului, publicat în 1918 și Pârgă, publicat în 1921. Îi plăcuse primul meu volum, intitulat Poezii și mă zorea mereu să scriu. Cu el am trecut apoi la "Lamura" și "Dacia" fiindu-i un statornic colaborator" (I. Valerian - *Cu scriitori prin veac* E. P.L., Buc. 1967) și "Amintiri despre Vlahuță".

Această mișcare culturală va gravita în jurul proaspăt înființatei Academii Bârlădene prin strădania lui Tudor Pamfile – părintele etnografiei românești, George Tutoveanu – om de cultură al locului și dramaturgului Victor Ion Popa – părintele lui Tache, Ianke și Cadâr. Deși debutase ca poet încă din 1901 cu poezia "Odă lui Eminescu", primul său volum va apare în 1916 intitulat Poezii. La îndemnul lui Vlahuță, care-i intuiuse talentul din volumul publicat, va scrie poezii cu profund mesaj eroic și patriotic, inspirat din tragedia țării, poezii pe care le va cuprinde în volumul "Din Țara Zimbrului" după ce fuseseră publicate în ziarul "România" unde publicau și Mihail Sadoveanu, Octavian Goga, Barbu Șt. Delavrancea, Ion Agârbiceanu și Alexandru Vlahuță.

Cele 20 de poezii cuprinse în volumul apărut la Editura Lupașcu din Bârlad, descriu deopotrivă dramele războiului, secvențe de pe front, sacrificiile și vitejia de baladă a soldaților noștri, pătrunse de vibrația patriotică a momentului și îndemnul morale pentru cei aflați sub arme. Toate aceste poezii poartă marca patetismului tipic voiculescian și eroismul tipic lui Vasile Alecsandri și George Coșbuc. Mai mult, în toate poeziile lui renaște, ca de atâtea ori în istoria neamului, speranța în Țara Zimbrului (Moldova), pentru că Leul Băniei, Vulturul falnic al Munteniei și Delfinii Dobrogei, își pierduseră vigoarea, voința și puterea în fața dușmanului.

Aici, în Țara Zimbrului, avea să se decidă viitorul țării, atât prin purgatoriul suferinței, cât mai ales prin rezistența încrâncenată a neamului, *Fusese aprigă năvala și crâncenă împotrivirea / Dușmanul sta înfipt în cheie și nu-l puteam clinti din loc / Ca-ntr-un bârlog intrase-n steiuri și plănuindu-ne pieirea / Făr-de răgaz vărsa într-una, potop de flăcări și de foc* (Era o zi de bătălie).

Dramatismul stării prin care trecea țara, deznădejdea și lipsa de speranță pe care o împărțasea poporul supus unor chinuri fără sfârșit, sunt dureros surprinse în versurile din poezia "Din zile de durere" *Ceahlăul doar departe, mai arde cu putere / Și fruntea lui zbcnește în flăcări de comoară / Arzând ca o făclie ce pâlpâe-n durere / La căpătâiul țării, ce parcă stă să moară*.

Ca apoi aceiași speranță din totdeauna să prindă contur și avânt în versurile din poezia "Țării mele" *O, țara mea, tu culme-ncremenită / De-atâta sânge roasă și brăzdată / Azi din adâncuri, grea și neclintită / Te-nalță-n slăvi mai sus ca niciodată*. Același patetism dureros și eroism, îl vom găsi și în celelalte poezii (Șase cruci, Popa din Dealul Sării, Pe Argeș, Rănitul etc) ale volumului pentru care va primi Premiul Academiei pentru poezie. Bună parte din poeziile sale patriotice vor fi cuprinse însă în volumul Pârgă, publicat în 1921. Ceea ce este interesant la medicul și scriitorul Vasile Voiculescu, este această coabitare a geniului literar cu cel medical științific. Interesul său deosebit pentru știință și filosofie, pentru metafizică și psihologie, psihofizică și psihopatologie, cabală și teozofie, la curent cu marile personalități ale timpului Wundt și Hoffding, Littré și August Comte, Carlyle și Emerson, confruntat cu suferința

și războiul, îi va structura un sistem propriu de abordare a realității și o viziune proprie din perspectiva existenței, sfârșind într-o coabitare benefică între știință și literatură.

Schimbarea registrului, de la poezie, eseu literar, proză fantastică, dramă, la concepția holistică integrativă a abordării sale medicale, eseu medical, articole de igienă socială și patologie medicală, pare una firească și se vor constitui în cele două dominante ale gândirii și creației voiculesciene, medicală și literară. "El a transformat în conștiință toate experiențele vieții. Rănilor grave, epidemiile de tifos, icter și TBC, păduchii și mizeria, au fost incluse conștiinței spirituale și salvate cu sensuri noi".

În concluzie:

Drama primului război mondial, pe care Vasile Voiculescu o trăiește cu durere și sacrificiu, și atmosfera culturală pe care o găsește la Bârlad, se dovedesc a fi stimulative pentru cristalizarea viziunii sale artistice și științifice.

"Îndemnul și îndreptările în viață" pe care le primește de la Vlahuță, cât și influența lui Nichifor Crainic și prietenia cu Ion Pilat, în atmosfera creativă a Academiei Bârlădene, au influențat în bună măsură evoluția ulterioară a medicului și poetului Vasile Voiculescu.

Pentru Voiculescu, experiența medicală din campania militară trăită și îmbinarea ei cu activitatea literară, va rămâne o constantă a întregii sale vieți. "exercițiul științific este o condiție, o experiență adâncă, mai mult decât necesară creatorului artistic" va spune el cu convingere.

Această dublă ipostază, de literat - în care dominantă este imaginația artistică, și medic - în care dominantă este practica riguroasă științifică, îl va face să afirme că "scriitorul cu o pregătire științifică va căpăta un registru nou pe care își poate exercita temele sale. Totul depinde de trăire, talent și experiență".

Or, Vasile Voiculescu le-a avut pe căteștrei, oferind patriei sale ceea ce a avut el mai de preț; știința sa medicală și arta sa literară.

Bibliografie:

1. Apetroaie I., *Vasile Voiculescu, studiu monografic*, Ed. Minerva, 1975;
2. Bercuș C.I., *Activitatea medicală a poetului Vasile Voiculescu*, în „Pagini din trecutul medicinei”, Ed. Medicală, 1070;
3. Călinescu G., *Istoria literaturii Române*, Ed. Minerva, Buc. 1982;
4. Dianu Romulus, *Despre Vasile Voiculescu*, "Ramuri" nr. 11, 1970;
5. Kirițescu C., *Istoria războiului pentru întregirea României*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc. 1989;
6. Nitzulescu Jules, *Despre știință și literatură*, "Cronica" nr. 15, 1970;
7. Popescu Florentin, *Pe urmele lui Vasile Voiculescu*, Ed. Sport-turism, București, 1984;
8. Popescu Florentin, *Detenția și sfârșitul lui Voiculescu*, Ed. Vestula, București, 2000;
9. Postelnicu Gh., *Viața și opera lui Vasile Voiculescu*, Ed. Euro Press, București, 2012;
10. Răvaru Dan, *De Sântămăria mare, s-a stârnit mobilizare; Urcă trenul spre Ardeal, încărcat cu militari; Pe-aici nu se trece, așa-i al nost' consemn*, Ed. Pim, Iași, 2016;
11. Robot Al., *Poetul Vasile Voiculescu*, "Rampa", 26 Oct. 1933;
12. Rotaru I., *Vasile Voiculescu*, Ed. Recif, Buc. 1993;
13. Stoica Leontin, *Serviciul Sanitar al Armatei, 1916-1918*, Teză de doctorat, Chișinău, 2012;
14. Valerian, *Cu scriitori prin veac*, Editura pentru Literatură, Buc. 1967;
15. Vasile Voiculescu, *Gânduri albe*, Ed. Cartea Românească, Buc. 1986.

„Timpul și oamenii în „Azi, ieri și ziua de mâine”, carte de Ion N. Oprea

Vasile FILIP

Mai multe cărți realizate de Cenaclul la distanță, în priceputa coordonare a lui Ion N. Oprea, neobositul, au – sub diverse înfățișări – ca personaj principal TIMPUL. Timpul fiind *ceva care nu se mai află*, cum ar spune Mihail Sadoveanu. Adică ceva cu totul deosebit. Unic. Fără de asemănare. Alți *judcători* ai timpului au detaliat și au spus că năstrușnicul personaj are un chip care poate fi văzut cu ochiul liber. Și apreciat ca atare. Timpul se vede în lucrarea omului – am putea concluziona, în spiritul acelor considerații demne de reținut.

Dar, ar mai fi ceva, extrem de important, după modesta mea părere. Cine este, de fapt și de drept, *călătorul*? Acela care se mișcă, trece, lasă urme. Timpul sau omul? Dacă luăm în calcul tradiția populară (și nu numai), care ține mai mult de folclor decât de rigori științifice, toată lumea știe, crede și afirmă că noi, oamenii, suntem supuși Timpului, iar acesta este acela care trece peste noi în felurite feluri. Uneori, liniștit și mângâietor ca o mână de părinte; alteori, învolburat și distrugător ca un cataclism. Mai sunt și nuanțe, fără îndoială...

„Vreme vine, vreme trece” metaforiza Mihai Eminescu trecerea Timpului. În „Cugetări”, Victor Hugo aseamănă Timpul cu un mare sculptor. Totodată, zice că el este deopotrivă un „mare semănător de măracini și iederă”.

Și încă ceva: „Timpul nu ia nimic frumuseții lucrurilor. Pe gloria monumentelor timpul așează un farmec auster”. Numai că „această veche balanță de aur care judecă și plătește” (...). „...curge din noi ca dintr-un ceasornic cu nisip...” Și: „Când tot aștepti, s-ar zice că timpul stă pe loc”.

„Ieri, azi și...ziua de mâine” este titlul noii cărți tipărită recent la Editura PIM, Iași, în coordonarea lui Ion N. Oprea și realizarea a vreo cincizeci de autori, membri ai Cenaclului la distanță, cu o postfață semnată de Martha Eșanu. Un titlu cu implicare directă la duetul Om-Timp, autorul principal a tot și a toate cele pământeste aflate în binecuvântarea harului divin. De la școlarii până la peste...octomnari, condeierii participă la lămurirea celor mai diverse aspecte pe care tema le supune atenției. De unde și diversitatea de opinii, toate la un loc alcătuind, însă, o lucrare unitară și utilă. În paginile ei, viața omului se înfățișează în toate cele trei ipostaze ale timpului: trecut, prezent, viitor.

Trei ipostaze istorice ale timpului la care se raportează omul. Cu toate că istoricii descoperă anume momente, de răscruce, borne de hotar, prin care delimitează, calitativ, etapele, în evoluția lor crescătoare, tot ei remarcă continuitatea parcursului. Totul în virtutea înfăptuirilor pe care omenirea le face spre împlinirea unui ideal perpetuu: *astăzi să fie mai bine decât ieri; mâine să fie mai bine decât azi*. Acesta este visul cu iz de ținută. Unul colectiv, izvorând din spirit patriotic, uneori înfăptuit, deseori zădărnicit. În acest registru trebuie receptat și îndemnul Marthei Eșanu din sinteticul Motto, care ne îndeamnă „...să învățăm să trăim bucurându-ne de Astăzi și de Acum, deoarece nu știm niciodată ce ne aduce Mâine, acel Mâine pe care-l dorim tot mereu mai bun, mai vesel, mai luminos și mai luminat dar care este nesigur și incert...”

Multe din textele ce compun volumul în discuție abordează tema în plan național, subliniind un adevăr general

valabil: nici un destin individual nu este pe deplin împlinit dacă destinul vecinului său se află sub imperiul vicisitudinilor. Nici chiar în timpul istoric prezent, când egoismul (foamea și setea de putere și de îmbogățire) a depășit orice închipuire satanică, și, se pare, nu mai cunoaște margini.

„Soarta unirii principatelor române s-a decis la Țigănești, lângă Tecuci” (Vasile Ghica); „Mândria satului de a se găsi în centrul lumii și al unui destin ne-a menținut și ne-a salvat ca popor peste veacurile de nenoroc” (Gheorghe Clapa); „Ziua de mâine... și pădurile tăiate” (Constantin Rusu Bucovineanu); „În ziua de mâine, va mai rezista satul și România cu valorile lor perene?” (Teoana Scopos); „România și globalizarea – implicații demografice și spirituale” (Valeriu Lupu); „Schimbări semnificative la sate” (Petru Bejinariu); „Vom rămâne veșnic pe pământul românesc” (Corneliu Văleanu); „Trecutul – o ultimă amintire a viitorului” (Alexandra Ciudin); „Ziua de mâine, cu temeri și speranțe” (Mandicescu George); „Mâine – între realism și idealism” (Cosmina Marcela Oltean); „Ziua de mâine – vis și împlinire – sau viitorul României între speranțe și dezamăgire” (Ioan Grămadă); „Visele nu devin realitate dacă nu te trezești” (Aurel Gheorghiu); „Viitorul – visare de vânt” (Mioara Niculescu); „Nu uita că ești român!” (Traian Nistiriuc-Ivanciu); „Un vis despre viitor” (Urzică Bogdan); „Viitorul meu începe azi” (Dinescu Maria)...

Neavând curajul (și demnitatea) de a-și vedea și recunoaște propriile limite, lucrarea distrugătoare mai ales, oamenii pun în cărca timpului pe toate cele rele. Care, în realitate, „opera” omului sunt. Căci omul este deopotrivă înzestrat cu harul creației, dar și cu vocația distrugerii proprii creații. Asemenea întâmplări umplu cu vârf și îndesat paginile Istoriei, din care se poate deduce că, dacă ar fi fost păstrate cu sfințenie, valorile patrimoniale distruse de-a lungul vremii ar face omenirea de astăzi cu mult mai bogată. Căci nu timpul degradează lucrurile, oricât de durabile ar părea ele, ci îmbătrânirea acestora. Dar, mai ales, oamenii. Sub cele mai draconice pretexte, care îi îndepărtează de rosturile hărăzite prin creație divină și îi așează sub vălul întunericii. Întunericul minții, istovirea simțămintelor. În acest registru fiind considerate lucrurile, cartea de față este un convingător argument (și pledoarie) pentru îndreptarea acestor lucruri. Mai întâi, prin evitarea săvârșirii lor.

Rămânând fidel părerii că nu timpul trece peste om, ci Omul trece prin timp, mă sprijin și pe scrisorile Anei Dumitrescu în poezia „Copiilor mei”:

„Când nu voi mai fi

Voi trăi

Prin ochii fiilor mei

Prin gândurile lor, prin idei”.

Și gândul mă ia de mână și mă îndreaptă către următoarea carte pe care Cenaclul la distanță dorește să o scoată până la sfârșitul acestui an 2017. Titlul ei – la fel de ispititor: „Lumea se grăbește. Încotro valorile ei?” Până atunci însă... Nu Timpul trece peste noi,/Ci noi ne strecurăm prin Timp./ E o urcare spre Olimp/A unor aspiranți eroi...

Antologiile lui INO – un proiect interesant, cu scrieri îndrăznețe

- *Gânduri despre Antologia „Lumea se grăbește”* -

Angela BURTEA

Dacă n-aș fi convinsă că nimic nu e întâmplător pe lumea asta, aș putea crede, încă, într-o întâmplare întâmplătoare de-a fi ajuns și eu în rândul acelor care mânuiesc condeiul întru respect și drag de neam și glie.

Cenaclul la distanță, condus cu atâta seriozitate și devotament de către dnul Ion N. Oprea, include oameni de toate vârstele și profesiile, toți mânați de patima scrisului. Mărturisesc că, la început, n-am fost convinsă că aici, dacă ai intrat în horă trebuie să joci, până la capăt, pe-aceeași melodie cu cel care conduce. Poate ritmurile să fie diferite, dar în ceea ce privește melodia, musai trebuie respectată, chiar dacă sufletul glăsuiește altceva.

Așadar, m-am supus! Poate și meseria mea a avut un oarecare aport: dacă disciplină nu e, nimic nu e! Cam asta am înțeles eu de la dnul

Ion N. Oprea. Și... printre picăturile timpului, m-am strecurat și eu cu câte-o scriere, mai de dor și jele, mai de voie bună, stropită cu șoapte de amor! De, după vremuri și plăceri!

În ceea ce privește Antologia "Lumea se grăbește!" trebuie precizat de la bun început că cei care s-au implicat în realizarea acesteia și-au ascultat, deopotrivă, atât cântecul inimii cât și rațiunea minții. De ce ne grăbim? Să zicem ... din dorința de-a crește (biologic vorbind), să putem purta pantofi cu toc înalt, ca mama, sau să ieșim cu băieții/fetele la porțiță, din dorința de-a fi independenți și de-a deschide singuri ușile vieții.

Și anii au trecut, nebănuind vreodată că odată cu ei se vor schimba și valorile neamului românesc. Par desuete multe obiceiuri autohtone, la modă fiind importurile de tot felul, desuetă a devenit și familia, la modă fiind concubinajul, iubirea dintre femeie și bărbat a-nceput să devină din ce în ce mai obositoare, drogurile sunt obsesii certificate, libertatea e carte de vizită cu apucături jalnice, democrația-i un haos perpetuu, ornată diabolic cu gunoaie informaționale.

Și-n hora minunată pornită de dnul Oprea, am întâlnit oameni fermecători, iar gândurile împărtășite m-au înălțat prin simplitate și sinceritate, m-au întors în anii frumoși ai copilăriei, m-au încântat prin puterea lor de-a fi ceea ce au fost. Cum să treci peste atâtea valori, fără să faci un popas și să respiri, măcar, o gură de aer din farmecul lor?

La polul opus, apare viitorul deșănțat, tulburător, ucigător de dureros! Pielea ți se face de găină numai să gândești la ceea ce se poate întâmpla cu ființa umană, darămite să și probezi presupusele dezastre? Cum să citești și să nu te înfiori la gândul că lumea se îndreaptă cu pași vertiginoși spre decădere și dispariție?

Un proiect interesant, pe care nu l-am întrezărit nicio clipă materializat într-atâtea scrieri îndrăznețe, cu impact emoțional greu de acceptat, dacă viitorul ni se va adevăra precum s-a scris (vezi Jacques Attali). Un proiect plin de poezie, cu frumoase aduceri-aminte, cu treziri la realitatea cotidiană, pe termen scurt și, mai ales, pe termen lung!

Crâncen de dureros este faptul că puțini dintre noi, cei care ne-am exprimat cuvântul, mai avem speranțe de revigorare, mai credem într-un viitor uns cu lapte și miere, pe care să mergem nestingheriți, muncind onest și cu pasiune, iubind și trăind laolaltă, în cultul Omului Frumos!

Mulțumim, dle Ion N. Oprea, pentru munca dumneavoastră neobosită, dar și pentru faptul că ne-ați mobilizat, adunându-ne laolaltă întru cunoaștere! Anunțând deja tema următoare "Să ne iubim pământul strămoșesc. De ce?", se pare că proiectul continuă, iar noi trebuie să ne mobilizăm pentru a intra din nou în hora *pur* românească.

3 noiembrie 2017

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. **Laurențiu Ursachi**, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: **Bogdan Artene**

Tipar: **SC Irimex SRL Bârlad**

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

O trilogie pentru Centenar

Lucian-Valeriu LEFTER

La Vaslui, întâmpinarea Centenarului României a fost pregătită din vreme, măcar la nivel publicistic, în cadrul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, prin trilogia închinată, de Dan Ravaru, epocii Primului Război Mondial, spre rememorarea, pentru cei de astăzi, a faptelor eroice ale celor de atunci, care au dus la nașterea României Mari. De altfel, primele două volume, apărute în 2016, au subtitlu sugestiv: *100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial*, pe când cel de-al treilea, apărut în 2017, țintește spre sărbătoarea viitoare: *Centenarul Marii Uniri*.

Încă din argumentul care prefațează primul volum, *La Sântămăria Mare/ S-a stârnit mobilizare*, Dan Ravaru precizează rostul lucrării sale: “Ne apropiem de aniversarea celui mai strălucit eveniment din istoria modernă a României, Unirea de la 1 Decembrie 1918. A fost un moment plenar, atunci aproape toți românii și-au unit destinele. Din nefericire, nu am reușit să păstrăm țara de atunci, dar măcar putem să ne umplem sufletele de bucurie că, odată, atunci, românii și-au dăruit cu generozitate tot ce aveau mai bun, chiar viața și sângele pentru a înfrânge nedreptățile la care i-au supus străinii, făurindu-și cea mai puternică structură statală din propria istorie. Un stat mareț, către care se îndreptau speranțele celorlalți români, de peste Nistru și de peste Tisa, din Banatul stăpânit de sârbi, din Timoc, Macedonia, Istria, Epir etc.” Volumul cuprinde momentul intrării României în Primul Război Mondial, cu prezentarea contextului internațional și a provinciilor istorice aflate sub stăpâniri străine: Transilvania, Bucovina și Basarabia, cu perioada de neutralitate a României și începerea războiului la sărbătoarea de Sântă Măria Mare, la 15/28 august 1916, un moment pătruns în folclor. De altfel, luptele din Marele Război au fost cântate în versuri, culese de Dan Ravaru din satele județului Vaslui, folclorul regăsindu-se atât în paginile trilogiei cât și în titlul fiecărui volum.

În cel de-al doilea op, *Urcă trenul spre Ardeal/ Încărcat cu militari*, autorul a propus “popularizarea celor știute despre prima fază a desfășurării operațiunilor militare. În primul rând, va fi vorba de campania din Transilvania, ofensiva românească și contraofensiva inamicului, și de campania din Dobrogea. De fapt, o suită de victorii și de înfrângeri”. Dintre momentele de atunci, cel de la Turtucaia este evocat din perspectiva scriitorului George Topârceanu, ajuns prizonier în Bulgaria, iar în retragerea armatei române din Transilvania, un moment tragic a fost cel al luptelor de la Brașov, cu masacrul de la Bartolomeu sau “tranșeea morții”.

Paginile ultimului volum al trilogiei (deocamdată!), *Pe-aici nu se trece/ Așa-i al nost' consemn*, sunt închinată luptelor din trecătorile Carpaților, precum cea de la Predeal, și Șarjei de la Prunaru, în Teleorman, care a reprezentat o etapă din Bătălia pentru București soldată cu nimicirea cavaleriștilor Regimentului 2 Roșiori din Bârlad. Luptele au precedat retragerea regelui Ferdinand și a guvernului României la Iași, unde s-a stabilit capitala țării. Dar mai cu seamă, volumul evocă crâncenele lupte din vara și toamna anului 1917, de la Oituz, Mărăști și Mărășești, locuri de memorie a neamului românesc, care au stăvilit înaintarea armatelor germano-austriece spre Moldova.

Fiecare dintre cele trei volume cuprinde și o secțiune finală, cu medalioane biografice ale eroilor județului Vaslui din Primul Război Mondial, precum: mareșalul Constantin Prezan, generalul Dumitru Strătilescu, generalul Nicolae Arghirescu, generalul Gheorghe Boureanu, generalul Gheorghe Naumescu (eroul de la Prunaru), poetul Mihail Săulescu (eroul de la Predeal), învățătorul Vasile Mitru, căpitanul Grigore Ignat ș.a., toate acestea fiind redată tiparului, în scopul popularizării istoriei Primului Război Mondial și a epocii Marii Uniri a tuturor românilor.

